

Nationaal Programma Groningen

Jaarverslag 2020

- Lokaal programma
- Provinciaal programma
- Economie
- Werken en leren
- Leefbaarheid
- Natuur en klimaat
- Toukomst
- Loket Leefbaarheid
- Impulsloket
- Zorgprogramma
- Erfgoedprogramma
- Programma energieparticipatie

Inhoudsopgave

	Voorwoord	4
1.	Inleiding	8
2.	Opbouw Nationaal Programma Groningen	10
3.	Lokale en provinciale programma's	12
3.1	Provinciaal programma	12
3.2	Lokaal programma gemeente Groningen	13
3.3	Lokaal programma gemeente Het Hogeland	14
3.4	Lokaal programma gemeente Midden-Groningen	16
3.5	Voortgang projecten	17
4.	De vier ambities van Nationaal Programma Groningen	20
4.1	Ambitie economie	24
4.2	Ambitie werken en leren	28
4.3	Ambitie leefbaarheid	32
4.4	Natuur en klimaat	36
5.	Speciale programma's	40
5.1	Programma bewonersinitiatieven	40
5.1.1	Loket Leefbaarheid	42
5.1.2	Impulsloket	44
5.1.3	Programma energieparticipatie	46
5.2	Zorgprogramma	47
5.3	Erfgoedprogramma	48
5.4	Overige projecten	49
6.	Toukomst	50
7.	Bestuur	56
8.	Programmabureau	60
Bijlage	Overzichten per gemeente en provincie	63

Voorwoord

2020. Ik vond het een kanteljaar. Als ik door mijn oogharen terugkijk, dan was het een jaar met mankementen. Een jaar waarin we echt gehandicapt waren door de coronacrisis die in het hele land van alles heeft stilgelegd. Toch is Nationaal Programma Groningen erin geslaagd om tempo te maken.

Begin van het jaar waren we nog echt bezig met het vormgeven van de samenwerking. Daarbij werden we geplaagd door corona. We hebben bijvoorbeeld pas laat, én digitaal, kennis gemaakt met de onafhankelijke beoordelingscommissie. Die ging voortvarend van start. Ik wilde graag met het hele

gezelschap om tafel. Rustig praten over wat ze belangrijk vinden, wat ze opvalt aan de manier waarop Nationaal Programma Groningen werkt. Uiteindelijk werd het een gesprek van een uurtje, via Teams. Dat is hoe dingen gaan in coronatijd.

Van en voor Groningers

Het bestuur is divers samengesteld. Het vergt evenwichtskunst van iedereen om samen het beste programma voor Groningen te maken. Het nationaal programma zit gelaagd in elkaar. Gemeenten maken lokale programma's. En de provincie ontwikkelde een provinciaal programma. In alle gevallen zijn er tal van organisaties bij betrokken. Dat vereist veel afstemming, dat we steeds met elkaar in gesprek zijn en dat we open staan voor constructieve kritiek. Maar met de inzet van heel veel Groningers krijgen we ongelooflijk veel voor elkaar.

Zo'n nationaal programma, daar moet je iets uitzonderlijks mee presteren.

Toukomst is daar een prachtig voorbeeld van. Heel Nederland kijkt met belangstelling naar het grootste participatieproject van het land. Groningers maken daar hun eigen toekomst. Het bestuur van Nationaal Programma Groningen reserveerde er 100 miljoen euro voor. Het is geweldig dat we zoveel burgerbetrokkenheid voor elkaar kregen in coronatijd. Iets waar we flink over moeten durven te 'snakken'.

Nulmeting

Een beetje meer onder de motorkap werden de programmalijnen vastgesteld. Je zag het ruwe werk van het inregelen, het verdelen van het geld, het bepalen van de hoofddoelen. We hebben onze eigen governance geregeld en zagen de eerste vruchten van het programma loskomen. Discussies over de bestuurlijke inrichting: niemand vindt dat het leukste om te doen. De inhoud is eindeloos veel interessanter. Maar ik ben tevreden dat het goed gelukt is. Want het is wél belangrijk.

En nu dus de inhoud. Er ligt een enorme opdracht op onze schouders. We moeten het geld niet alleen zorgvuldig besteden, we moeten er ook voor zorgen dat het leven van heel veel Groningers er beter door wordt. Daarom vind ik het heel mooi dat we aan het eind van het jaar de nulmeting hebben verricht. De gemeenteraden en Provinciale Staten hebben gezegd waaraan ze willen kunnen zien dat het nationaal programma succesvol is.

Dat is uniek in het openbaar bestuur. Vrijwel nooit wordt zo secuur gemeten of we de doelen halen

die we onszelf stellen. De nulmeting laat zien dat Nationaal Programma Groningen er niet voor niets is: Groningen heeft volop uitdagingen. Vanaf nu houden we in de gaten of het ook werkelijk verbetert. Daarmee maken we onszelf natuurlijk ook kwetsbaar. Iedereen kan het zien als het niet goed genoeg lukt. Maar het is prachtig dat we het in Groningen aandurven. Zo'n nationaal programma, daar moet je iets uitzonderlijks mee presteren. Meer van het gewone; dat is niet goed genoeg.

Vereende krachten

Nationaal Programma Groningen staat natuurlijk niet op zichzelf. Er zijn bedrijven, instellingen en overheden die voor mensen van betekenis zijn. Er speelt in Noord-Nederland van alles dat kan helpen om de grote doelen van het nationaal programma dichterbij te brengen. We doen er goed aan om onze activiteiten daaraan te verbinden en de samenhang te maken. Binnen de onderdelen van Nationaal Programma Groningen. Maar ook met de besteding van Europese en nationale fondsen. We moeten elkaar versterken.

Nationaal Programma Groningen is geen geïsoleerde werkelijkheid. Het is onderdeel van een beweging waarin we met vereende krachten het leven van Groningers verbeteren. Nu en in de komende generaties.

**René Paas, voorzitter
Nationaal Programma Groningen**

“

We zijn bijna twee jaar onderweg, we liggen goed op koers en gaan met volle kracht voort!

1.

Inleiding

Voor je ligt alweer het tweede jaarverslag van Nationaal Programma Groningen met de belangrijkste ontwikkelingen in het jaar 2020. Vorig jaar keken we vooral terug op het ontstaan, de opbouw van het programma en projecten die ondertussen al gestart waren. Daarmee was het fundament voor het programma gelegd. In 2020 gingen we daarop door.

Het beeld van het jaar 2020 dat nu bij nationaal programma komt bovendrijven is allereerst de grote betrokkenheid van Groningers bij Toukomst. Daarnaast de zes omvangrijke programma's die de gemeenten en de provincie hebben gemaakt. Voor beide is het afgelopen jaar enorm veel werk verzet en beiden dragen bij aan een goede toekomst voor elke Groninger. En vooral: ze zijn met of door Groningers uitgevoerd. Een indrukwekkend resultaat.

Toukomst

Voor Toukomst, zijn maar liefst 900 ideeën ingestuurd door Groningers. Een overweldigend aantal! Ruim 200 Groningers zijn vervolgens aan de slag gegaan om deze ideeën te bundelen tot grote projecten. Uiteindelijk is een burgerpanel met een gedegen advies gekomen. Het besef dat dit van, voor en door Groningers gebeurde is de grootste winst van het afgelopen jaar. Het is gelukt om dit proces zo vorm te geven dat Groningers ook daadwerkelijk zijn betrokken bij zowel de ontwikkeling van ideeën als het beoordelen van projecten. Het Toukomstpanel heeft een geweldige klus geklaard met het neerleggen van een stevig en goed onderbouwd advies van de uit te voeren projecten en plannen. Dit alles schept verplichtingen. Voor overheden en

ons bestuur, om te zorgen dat deze projecten de komende jaren uitgevoerd kunnen worden. Waar in Nederland of zelfs Europa is eerder op deze schaal getoond dat er zo massaal door de samenleving is meegedacht en meegewerkt van begin tot eind?

Programma's gemeenten en provincie

De gemeenten en de provincie hebben hun programma's klaar. Met de goedkeuring daarvan kunnen we aan de slag met de uitvoering. De uitwerking van veel projecten is begonnen en inmiddels is een fors aantal in voorbereiding en/of in uitvoering. Op onze website staat de teller inmiddels op meer dan projecten.

In 2020 zijn E&E advies, Sociaal Planbureau Groningen en Aletta Advies gestart met de uitvoering van een nulmeting. Daarbij is gekeken hoe de provincie er nu voor staat, zodat we de komende jaren kunnen monitoren wat de effecten van Nationaal Programma Groningen zijn. Inmiddels zijn de resultaten van de nulmeting bekend en de inhaalslag die we in onze provincie op diverse terreinen moeten maken laat zien dat het nationaal programma broodnodig is voor Groningen. De opgaven zijn groot.

Nieuwe werkwijzen

2020 was geen gemakkelijk jaar. In de eerste plaats hadden we vanaf maart te maken met de gevolgen van het coronavirus. De gevolgen voor de samenleving zijn bekend. Gewoon menselijk contact was lastig en vroeg om veel improvisatie. Denk alleen al aan de duizenden contacten die we met elkaar hebben gehad rond Toukomst. Gelukkig kon veel werk digitaal doorgaan. Ook ons team ontkwam niet aan andere, ook nieuwe werkwijzen. Nog maar sinds september 2019 een team, moesten we na een half jaar omschakelen naar andere werkpatronen. Dat was een uitdaging, maar is gelukt. Vooral het werken aan teamverband en de sociale samenhang tussen collega's stond

onder druk, zoals bij veel organisaties. Ondanks dat is er met veel inzet en kwaliteit gewerkt aan de uitbouw van het programma. Collega's verdienen daarvoor veel waardering.

2021

Terugkijken alleen is niet voldoende. Twee grote opgaven komen nu in het vizier. Enerzijds het vormgeven van de onderlinge samenhang tussen verschillende programma's en projecten. Anderzijds de combinatie met diverse andere programma's zowel nationaal, maar ook internationaal. Hier ligt, naar mijn mening, de grootste opgave voor de komende jaren. De voorwaarden om daarmee een veel grotere impact te realiseren met het nationaal programma zijn aanwezig. Vanzelfsprekend is dat de financiering een middel is en geen

doel. Het doel blijft, ook voor alle andere beleidsvoornemens van overheden, de versterking van de brede welvaart van alle Groningers. Dat daar een grote opgave ligt blijkt ook uit de nulmeting die in maart 2021 is gepubliceerd. Deze meting geeft aan dat Groningen een fikse inhaalslag te maken heeft op de ambities van het nationaal programma: economie, werken en leren, leefbaarheid, natuur en klimaat. Ook dit jaar dus genoeg uitdagingen.

Ons nationaal programma beslaat tien jaar. We zijn bijna twee jaar onderweg, we liggen goed op koers en gaan met volle kracht voort!

**Siem Jansen, directeur
Nationaal Programma Groningen**

Dat dit van, voor en door
Groningers gebeurde is
de grootste winst van het
afgelopen jaar.

2.

Opbouw Nationaal Programma Groningen

Nationaal Programma Groningen bestaat uit verschillende programma's. Voor ieder programma zijn financiële middelen gereserveerd. In dit hoofdstuk lees je hoeveel in 2020 gereserveerd, toegekend of uitgegeven is.¹

Het grootste deel van de financiële middelen is gereserveerd voor het provinciaal programma² van de provincie Groningen en de lokale programma's van de gemeenten in het aardbevingsgebied. Het provinciale programma is gemeentegrens overstijgend en gericht op de hele provincie, zolang de effecten van het programma ook van invloed zijn op het aardbevingsgebied. De vijf lokale programma's zijn gericht op één gemeente.

In tabel 1 staat een totaaloverzicht van de gereserveerde, toegekende en uitgegeven middelen. Bij de speciale programma's zijn de middelen voor een groot gedeelte in 2019, na goedkeuring door het bestuur, in één keer toegekend. De uitvoerders van deze programma's geven de middelen gespreid uit. Voor het Impulsket (onderdeel van de bewonersinitiatieven) is bijvoorbeeld in totaal 10 miljoen euro toegekend, waarvan elk jaar 1 miljoen euro beschikbaar is.

Reserveren, toekennen en uitgeven

Het bestuur heeft in november 2019 afgesproken hoeveel geld voor de verschillende onderdelen van Nationaal Programma Groningen wordt gereserveerd. Dit is het maximale bedrag dat voor een programma beschikbaar is. Wij kennen het geld toe als de aanvrager, bijvoorbeeld een gemeente, een programma en/of project indient en het goedgekeurd is door het bestuur. Vanaf dat moment kan de aanvrager het geld uitgeven. Deze onderverdeling is inzichtelijk gemaakt in tabel 1.

¹ De voortgangsinformatie in dit jaarverslag is gebaseerd op gegevens die de provincie, gemeenten en het Rijk hebben aangeleverd.

² In het programmakader noemen we dit het thematisch programma.

Tabel 1: Overzicht middelen Nationaal Programma Groningen

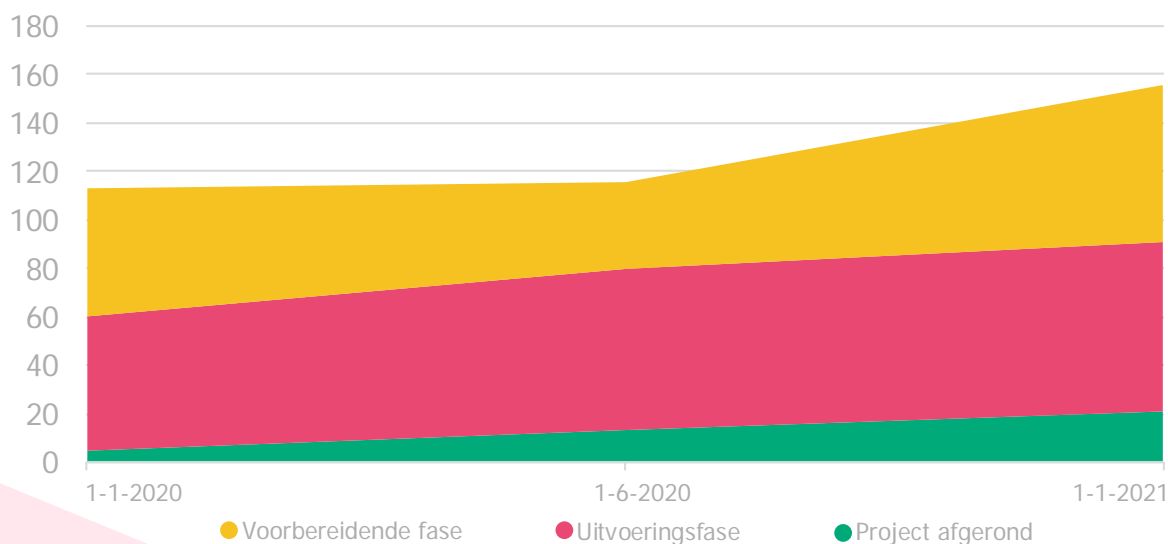
	Gereserveerd (x 1 miljoen euro)	Toegekend		Uitgegeven	
		In 2020	Totaal van 2018 tot en met 2020	In 2020*	Totaal van 2018 tot en met 2020*
		(x 1 miljoen euro)		(x 1 miljoen euro)	
Totaal provinciaal programma	193,8	59,1	96,7	5,7	22,1
Totaal lokale programma's	247,1	14,7	111,4	8,1	14,3
Toukomst	100,0	-	1,0	0,8	1,0
Zorgprogramma	40,0	-	40,0	6,0	6,0
Bewonersinitiatieven	25,0	2,5	22,5	1,9	2,4
Erfgoedprogramma	20,0	20,0	20,0	0,2	0,2
Overige projecten	75,1	-	75,1	31,7	50,0
Programmabureau	42,5	-	6,1	2,7	4,1
Totaal speciale programma's	302,6	22,5	164,7	43,3	63,7
Totaal	743,5	96,3	372,9	57,1	100,1

* De uitgaven in deze tabel gaan alleen over de middelen die door Nationaal Programma Groningen zijn toegekend. Bij sommige programma's maken partijen ook gebruik van cofinanciering. Dit jaarverslag loopt vooruit op de jaarverslagen van gemeenten en provincie, die naar verwachting in de zomer verschijnen. Daarom hebben we gebruik gemaakt van voorlopige cijfers. Daarnaast zijn sommige projecten meerjarig, waardoor de uitgaven over meerdere jaren verspreid zijn.

In figuur 1 is te zien in welke fase projecten zich bevinden. In vergelijking met 2019 is het aantal afgeronde projecten iets toegenomen. Het grootste deel van de projecten is in

voorbereiding of uitvoering. Veel projecten duren meerdere jaren, daarom is het logisch dat nog niet zoveel projecten zijn afgerond.

Figuur 1: Aantal projecten per fase

3.

Lokale en provinciale programma's

Dit hoofdstuk gaat over de lokale en provinciale programma's van Nationaal Programma Groningen. De provincie Groningen en de gemeenten in het aardbevingsgebied geven hier invulling aan door samen met inwoners, bedrijven en organisaties programma's op te stellen. In dit hoofdstuk lees je meer over de programma's die in 2020 zijn goedgekeurd. Het lokale programma van de gemeenten Eemsdelta¹ en Oldambt stelt het bestuur in 2021 vast.

3.1 Provinciaal programma

In 2020 heeft de provincie Groningen een programma opgesteld, in nauwe samenwerking met (regionale) partners. Dit programma is in de tweede helft van het jaar vastgesteld. Het programma is opgebouwd aan de hand van de volgende zes programmalijnen:

- Toekomstbestendige economie
- Ons Groninger landschap
- Bereikbaarheid
- Van onderwijs naar kennis en vakmanschap
- Groningen als fijne leefomgeving (stads- en dorpsvernieuwing)
- Gezondheid: meer gezonde jaren

Het provinciaal programma draagt bij aan projecten die gemeentegrens overstijgend zijn, maatschappelijke thema's waar vaak een provinciale aanpak voor nodig is. Denk daarbij aan het versterken van de economie, de energietransitie (vooral waterstof), vergroening van bedrijven en digitalisering. Maar ook aan het investeren in betere bereikbaarheid binnen de provincie, met duurzame mobiliteit en zoveel mogelijk CO₂-neutrale infrastructuur. En het geven van een impuls aan natuur- en landschapontwikkeling, waarbij oog is voor klimaatadaptatie, duurzame landbouw, cultuur, erfgoed en vrijetijdseconomie.

Partijen aan elkaar verbinden

Bij al deze thema's stimuleert en verbindt de provincie diverse partijen in het gebied. Tegelijkertijd zijn er ook onderwerpen waar gemeenten of regionale belanghebbenden verantwoordelijk voor zijn, maar waaraan de provincie op diverse manieren wel een bijdrage levert. Bijvoorbeeld bij vraagstukken als een goede gezondheid, een betere aansluiting van het onderwijs op de gevraagde kennis en vaardigheden van de toekomst en een fijne leefomgeving voor alle Groningers.

Samen aan de slag

In 2020 is de provincie samen met overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties gestart met het vormgeven van de uitvoering van het provinciaal programma. Aan het eind van 2020 zijn al meerdere projecten goedgekeurd door het bestuur. Met deze projecten doet de provincie samen met diverse partners forse investeringen in vergroening van de economie, de energietransitie, digitalisering en duurzame mobiliteit.

¹ Sinds 1 januari 2021 zijn de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum samengevoegd tot de gemeente Eemsdelta. In het jaarverslag zijn de aantallen van de voormalige gemeenten bij elkaar opgeteld.

3.2 Lokaal programma gemeente Groningen
Gemeente Groningen richt zich met het lokaal programma 'Kop d'r veur!' op de volgende drie onderwerpen:

1. Dorpsvernieuwing voormalige gemeente Ten Boer

In de gemeente ondervinden veel inwoners de gevolgen van aardbevingen. Het is belangrijk dat de dorpen een gezonde en veilige toekomst tegemoet gaan. Daarbij gaat het niet alleen om herstel van vertrouwen in de toekomst. Het aardbevingsgebied moet ook sterker en (nog) mooier worden. Dankzij het nationaal programma werkt de gemeente Groningen niet alleen aan versterkte en veilige huizen, maar ook aan sterke en toekomstbestendige dorpen. Daarnaast biedt het nationaal programma een unieke kans om vol in te zetten op participatie bij projecten en deze projecten toekomstbestendig te maken.

2. Wijkvernieuwing Beijum en Lewenborg

In Beijum werkt de gemeente al sinds 2017 met bewoners en betrokken partijen aan wijkvernieuwing. Dit gebeurt onder de titel 'Beijum Bruist'. Zowel Beijum als

Lewenborg kampen met aardbevings schade. Met het lokale programma geeft de gemeente Groningen een extra boost aan de wijkvernieuwing in Beijum en de start van wijkvernieuwing in Lewenborg. Dit door twee aantrekkelijke wijken te realiseren. Vooral het aanpakken van armoede krijgt aandacht. Grote concrete projecten waarvan er in 2020 al een paar gestart zijn.

3. Overige projecten

De stad Groningen heeft een regionale functie. Daarom vergt het bieden van perspectief aan inwoners meer dan dorps- en wijkvernieuwing. Het lokale programma gaat over het verstevigen van ons koploperschap in de energietransitie, het versterken van onze kenniseconomie en arbeidsmarkt en het benutten van kansen op het gebied van klimaatadaptatie en natuurontwikkeling. De gemeente werkt zoveel mogelijk samen met de andere Groninger gemeenten, provincie en stakeholders.

3.3 Lokaal programma gemeente Het Hogeland

Het Hogeland richt zich met het lokaal programma 'Kop op 't Hogeland' op leefbaarheid en kansen voor de toekomst. Samen met haar inwoners gaat de gemeente werken aan een leefbare regio. Met het lokale programma stimuleert Het Hogeland het wonen, werken en recreëren in de gemeente. In het programma staat waarin extra investeringen nodig zijn om het welzijn van de inwoners te vergroten, in hun vrije tijd, op school of werk, leefomgeving en hun gezondheid. Aan de hand van de volgende zes thema's gaat de gemeente in gesprek met inwoners, ondernemers en mensen met een goed idee:

1. Toekomstbestendige bedrijvigheid

Landbouw, visserij en de industrie zijn belangrijke sectoren in Het Hogeland. Door samenwerking te versterken en in te zetten op het delen van kennis stimuleert de gemeente leergierigheid, interesse en het zien van kansen in plaats van problemen bij bedrijven. Ook zet de gemeente zich in voor sterke centrumplannen in verschillende dorpen en het versterken van vrijetijdseconomie.

2. Leven Lang Ontwikkelen

Intensieve samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt in de regio, daarover gaat Leven Lang Ontwikkelen. Gemeente Het Hogeland richt zich met extra praktijkcentra op het leren in de praktijk. Daarnaast bevordert de gemeente samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid. Ook willen ze jongeren kennis laten maken met ondernemers om ze te binden aan de regio. De gemeente onderzoekt of het mogelijk is om een mbo-opleiding op niveau 1 en 2 aan te bieden.

3. Wonen en leven op de Wierden

In de dorpen en op het platteland is er ruimte voor goed, landelijk en karaktervol wonen. De gemeente richt zich op het versterken van het imago van Het Hogeland als aantrekkelijke woongemeente. In ieder dorp een ontmoetingsplek voor inwoners en een goede leefomgeving.

4. Zorgen voor en met elkaar

Laagdrempelige zorg moet dichtbij huis beschikbaar zijn, zodat inwoners van de gemeente langer in hun eigen huis kunnen blijven wonen. Door zorg digitaal aan te bieden, het ontwikkelen van één zorgloket waarin cliënten te vinden zijn en het ontwikkelen van een zorgcoöperatie komt zorg dichterbij beschikbaar. Ook gaat de gemeente een centrum voor praktijkleren op de zorgsector ontwikkelen.

5. Het Hogeland goed verbonden

Het openbaar- en doelgroepenvervoer is door vergrijzing en grote afstanden binnen de gemeente een grote uitdaging. Pilots op het gebied van innovatief vervoer, duurzame mobiliteit of het combineren van verschillende vormen van vervoer kunnen hierbij helpen. Ook het verfijnen en optimaliseren van het wandel- en fietsrouten netwerk en de digitale bereikbaarheid in de gemeente verbeteren dragen daaraan bij.

6. Pronkjewailen op 't Hoogelaand

Met het thema Pronkjewailen op 't Hoogelaand richt de gemeente zich op verhalen over Het Hogeland en het vindbaar en zichtbaar maken van het cultureel erfgoed voor toeristen. De gemeente werkt mee aan een gasloze provincie en zet in op landbouw waar natuur op én om het boerenbedrijf de standaard is. Deze natuurinclusieve landbouw kan ook een bijdrage leveren aan recreatie en toerisme in de gemeente.

3.4 Lokaal programma gemeente Midden-Groningen

'Hart voor Midden-Groningen' is de titel van het lokaal programma voor de gemeente Midden-Groningen. Het programma geeft een impuls aan de leefbaarheid en perspectief voor de toekomst. In samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zijn ongeveer 45 projecten benoemd die de gemeente de komende tien jaar gaat uitvoeren. De projecten hebben te maken met de volgende vier ambities die in 2019 door de gemeenteraad van Midden-Groningen zijn vastgesteld:

1. Hart voor Jeugd

Met het programma zet de gemeente stevig in op de jeugd en investeren in onderwijs, talentontwikkeling en zelfredzaamheid. Sociale problematiek gaat nu vaak over van generatie op generatie. Om deze cirkel te doorbreken gaat de gemeente een generatie lang hierop inzetten.

2. Lang en gelukkig leven waar je hart ligt

Mensen met veel stress zijn niet of moeilijk in staat hun eigen toekomst vorm te geven. Te weinig inkomen, schulden en verslaving zijn veel voorkomende oorzaken. Met projecten in het programma helpt de gemeente deze mensen om hieruit te komen. Of liever nog om te voorkomen dat ze daarin terecht komen.

3. Open je hart voor Midden-Groningen

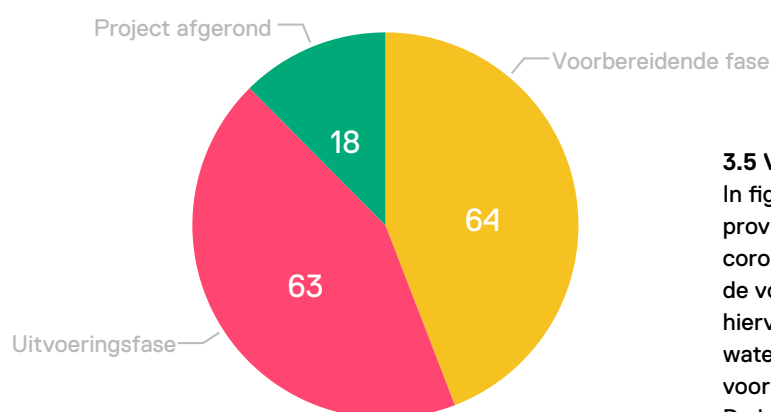
Een aantrekkelijke gemeente begint met de aanpak van verouderde gebieden, bedrijfsterreinen, verpauperde panden en verwaarloosde openbare ruimte. Een aantal projecten is gericht op een aantrekkelijk landschap, de eigen cultuur, erfgoed en identiteit. Het maakt gebieden weer aantrekkelijk om te wonen of om een bedrijf te vestigen. En het helpt bij het opruimen van haarden voor ongewenst gedrag (onveiligheid).

4. Hart voor werk

Toekomstbestendige nieuwe en bestaande bedrijven zijn belangrijk voor de werkgelegenheid. De gemeente vindt het belangrijk dat die werkgelegenheid behouden blijft, maar ook groeit en gevarieerder wordt. Nieuwe bedrijven zoeken ruimte, bereikbaarheid en een aantrekkelijke omgeving. Door in te zetten op het versterken en verbeteren van de kwaliteiten van Midden-Groningen, wordt het een interessante gemeente voor bedrijven en hun werknemers.

De projecten zijn heel verschillend. Door op meerdere gebieden te investeren versterkt de gemeente de onderlinge projecten.

Figuur 2: Fase van lokale en provinciale projecten

3.5 Voortgang projecten

In figuur 2 is te zien in welke fase lokale en provinciale projecten zitten. In 2020 is de coronacrisis soms ook van invloed geweest op de voortgang van projecten. Een voorbeeld hiervan is een project gericht op de inzet van waterstofbussen en een waterstof OV Hub voor het tanken en produceren van waterstof. De bussen staan klaar, ze kunnen alleen nog niet gebruikt. Mensen uit Denemarken gaan hiervoor nog werkzaamheden verrichten zodra dit vanwege de coronacrisis weer mogelijk is.

Tabel 2: Overzicht middelen lokale en provinciale programma's

	Gereserveerd (x 1 miljoen euro)	Toegekend (x 1 miljoen euro)		Goedgekeurd		Uitgegeven (x 1 miljoen euro)	
		In 2020	Totaal van 2018 tot en met 2020	In 2020	Totaal van 2018 tot en met 2020	In 2020**	Totaal van 2018 tot en met 2020
Totaal provinciaal programma	193,8	59,1	96,7	9	48	5,7	22,1
Gemeente Eemsdelta	87,4	5,0	51,6	4	56	4,4	8,0
Gemeente Het Hogeland	38,4	4,4	21,7	2	12	1,9	2,8
Gemeente Groningen	42,1	5,1	23,6	6	13	-	1,2
Gemeente Midden-Groningen	55,1	-	13,6	0	12	1,6	2,1
Gemeente Oldambt	22,4	0,2	0,9	1	4	0,3	0,3
Gemeente Westerkwartier (gebied Middag-Humsterland)***	1,7	-	-	0	0	-	-
Totaal lokale programma's	247,1	14,7	111,4	13	90*	8,1	14,3
Totaal	440,9	73,9	208,2	21*	137*	13,8	36,4

* Een aantal projecten zijn gezamenlijke projecten van gemeenten en/of de provincie Groningen. Deze projecten zijn bij alle deelnemende gemeenten en/of de provincie opgeteld. Het totaal aantal projecten ligt lager omdat deze projecten daar maar één keer gerekend zijn.

** De uitgaven in deze tabel gaan alleen over de middelen die door Nationaal Programma Groningen zijn toegekend. Bij sommige programma's maken partijen ook gebruik van cofinanciering. Dit jaarverslag loopt vooruit op de jaarverslagen van gemeenten en provincie, die naar verwachting in de zomer verschijnen. Daarom hebben we gebruik gemaakt van voorlopige cijfers. Daarnaast zijn sommige projecten meerjarig, waardoor de uitgaven over meerdere jaren verspreid zijn.

*** Nationaal Programma Groningen heeft middelen gereserveerd voor gemeenten in het aardbevingsgebied. Het gebied Middag-Humsterland hoorde voor de herindeling bij de voormalige gemeente Winsum, dat onderdeel van het aardbevingsgebied is. Daarom heeft het bestuur in 2020 bestuur besloten om 1,7 miljoen euro te reserveren voor het gebied in deze gemeente.

“

Het gaat om de
toekomst van onze
kinderen en kleinkinderen.

4.

De vier ambities van Nationaal Programma Groningen

De projecten dragen op verschillende manieren bij aan onze vier ambities economie, werken en leren, leefbaarheid, natuur en klimaat. Provincie, gemeenten en partijen die projecten uitvoeren hebben via een puntenverdeling voor alle projecten ingeschat hoe deze bijdragen aan de ambities.

Toekenning punten aan ambities

Voor elk project zijn 100 punten te 'verdelen' over de vier ambities. De verdeling is als volgt:

1 tot 30 punten

Deze projecten leveren een bijdrage aan deze ambitie.

30 tot 50 punten

Deze projecten leveren een aanzienlijke bijdrage aan deze ambitie.

50 of meer punten

Deze projecten leveren een hoofdbijdrage aan deze ambitie.

Zoals eerder beschreven dragen bijna alle projecten van Nationaal Programma Groningen bij aan meerdere ambities. Het komt vaak voor dat een project zelfs een aanzienlijke bijdrage levert aan twee of drie ambities.

Goed om te weten: in de bijlage van dit jaarverslag is een overzicht van alle projecten te vinden.

Economie

Werken en leren

Leefbaarheid

Natuur en klimaat

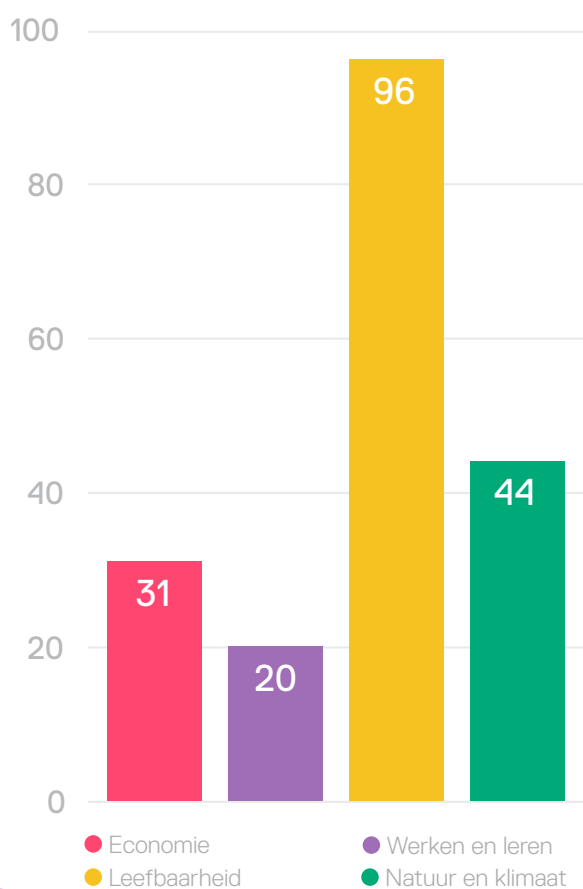
Figuur 3 laat zien hoeveel projecten er op iedere ambitie gericht zijn. Hieruit blijkt dat bij het grootste deel van de projecten de focus ligt op leefbaarheid. Het aantal projecten dat gericht is op de andere ambities ligt dicht bij elkaar. Het totaal aan projecten in deze grafiek (191) is hoger dan het werkelijke aantal projecten, namelijk 137. Een project kan (en hoort) namelijk gericht te zijn op meerdere ambities. We hebben in het programmakader integraliteit als één van de randvoorwaarden opgenomen. Aanvragers geven in hun aanvraag aan hoe een project kan bijdragen aan alle ambities van Nationaal Programma Groningen.

De meeste projecten zijn niet in gelijke mate gericht op alle vier de ambities. Zo zijn er projecten die in de eerste plaats gericht zijn

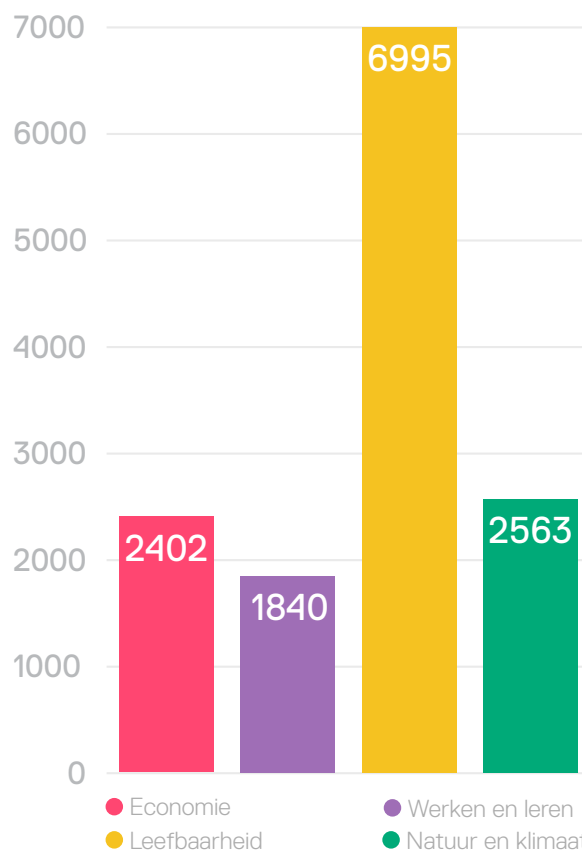
op het verbeteren van de leefbaarheid en in de tweede plaats op werkgelegenheid. Het komt ook voor dat projecten in eerste instantie gericht zijn op de economie maar hierbij rekening houden met de natuur. Projectindieners is gevraagd om per project 100 punten te verdelen over de vier ambities. In totaal zijn er 13.800 punten verdeeld.

Figuur 4 laat zien hoe de punten over de ambities zijn verdeeld. Ook hier valt op dat leefbaarheid een belangrijke rol speelt in de projecten die tot nu toe zijn ingediend. In deze figuur zijn kleine projecten van bijvoorbeeld € 25.000,- even zwaar meegeteld als grote projecten met een waarde van bijvoorbeeld 2 miljoen euro.

Figuur 3: Aantal projecten met een aanzienlijke bijdrage (30 punten of meer) per ambitie

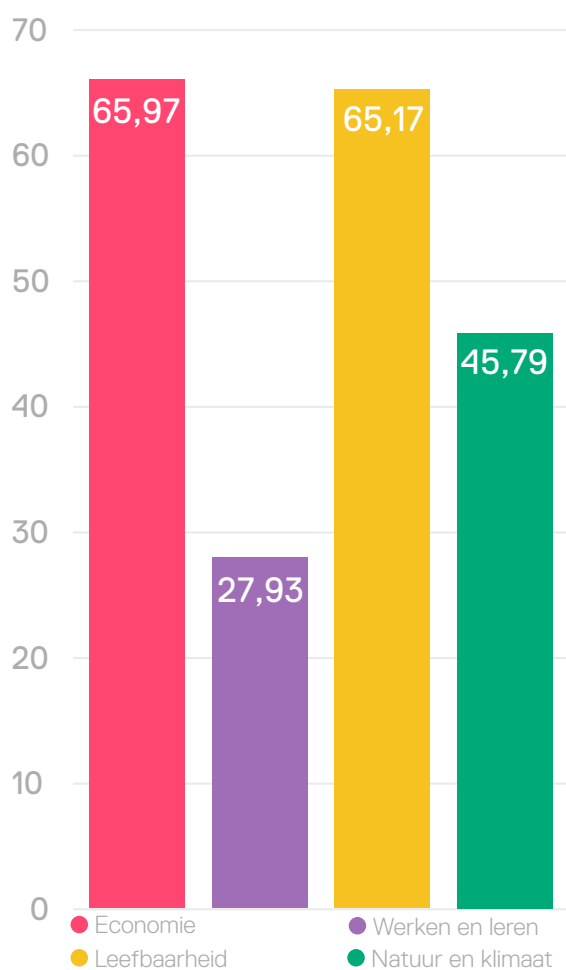
Figuur 4: Puntenverdeling over de vier ambities¹

¹ Het totaal aantal projecten in figuur 4 komt uit op 138 in plaats van 137. Dit komt doordat er gezamenlijke projecten van gemeenten en/of provincie Groningen zijn. Deze projecten zijn bij zowel de gemeenten als de provincie geteld. Ook zijn er projecten die niet direct bijdragen aan de ambities maar gaan over het opstellen en uitwerken van programma's. Deze projecten zijn juist niet geteld in deze grafiek.

Figuur 5. Inzet middelen per ambitie in miljoenen euro's

Lokaal of provinciaal

Een project valt onder lokaal als de middelen uit Nationaal Programma Groningen aan gemeenten zijn toegekend. Een project valt onder provinciaal als de middelen uit Nationaal Programma Groningen aan de provincie zijn toegekend

In de volgende paragrafen laten we per ambitie zien:

- Hoe de projecten zijn verdeeld over de provincie en gemeenten
- In welke fase de projecten zich bevinden
- Op welke andere ambities de projecten zich nog meer richten

4.1 Ambitie economie

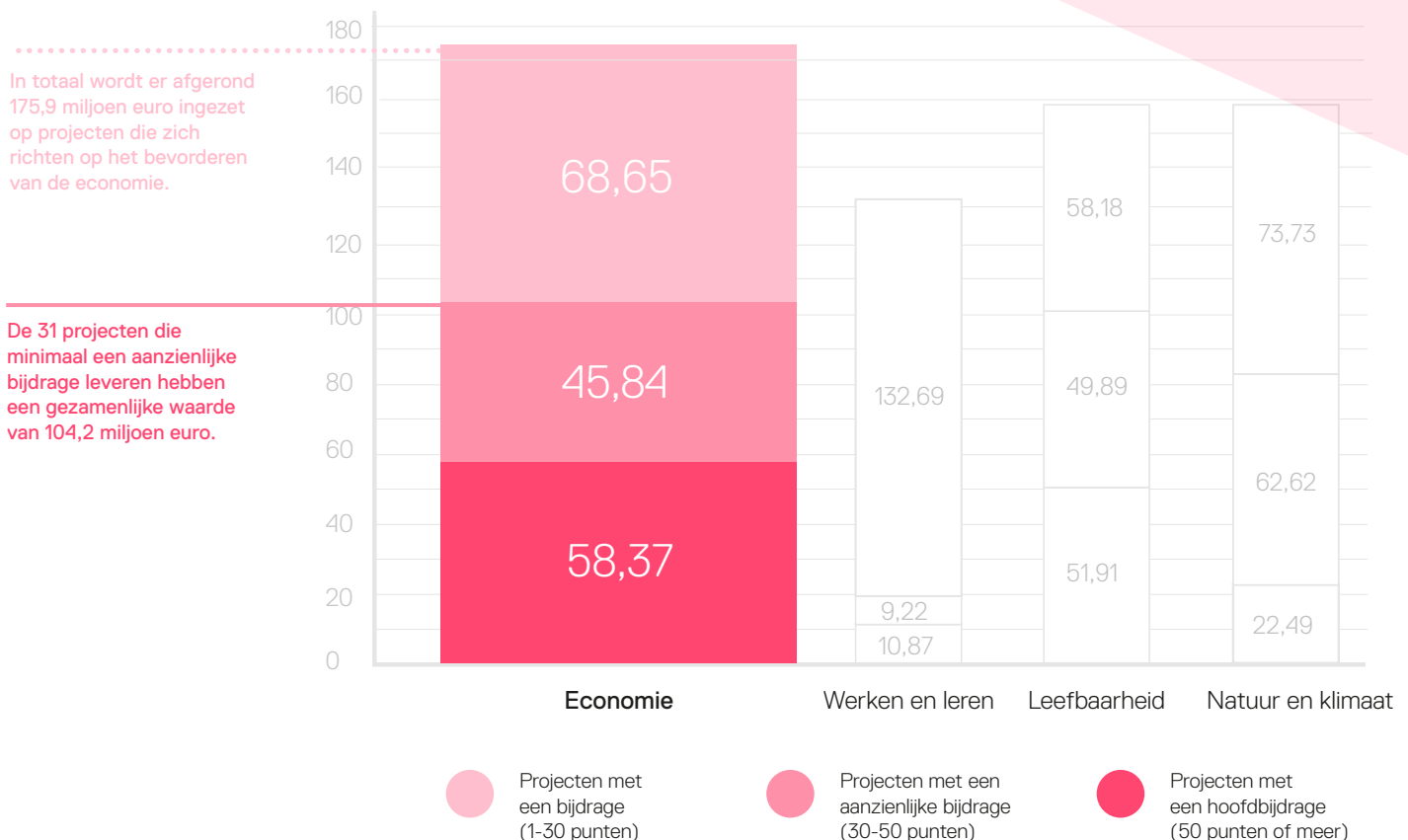
Toekomstbestendige economische groei, voor de provincie als geheel en voor iedere gemeente afzonderlijk. Dat willen we bereiken. Dit doen we door de economische structuur duurzaam te versterken en te werken aan een ideaal vestigingsklimaat voor kansrijke sectoren, waarin Groningen koploper blijft of wordt. Uitgangspunt is dat investeringen in kansrijke sectoren, innovatie, internationalisering en vestigingsklimaat zorgen voor toename van de toegevoegde waarde.

We richten ons in deze paragraaf op de projecten die in ieder geval een aanzienlijke bijdrage leveren aan de ambitie economie. In 2020 heeft vooral de provincie Groningen projecten ingediend die zich richten op economie, bij deze projecten gaat het namelijk vaak om een provincie brede aanpak. Een mooi voorbeeld is Fascinating. Doel van dit

innovatieve project is om een zo hoog mogelijke voedingswaarde uit landbouwprojecten te winnen en daarmee te zorgen voor gezonde voeding. Dit gebeurt binnen een natuurinclusief, duurzaam en circulair landbouwsysteem. Dat betekent een positieve bijdrage aan biodiversiteit, natuur én toekomstperspectief voor boeren. De projecten van de gemeenten binnen deze ambitie zijn vooral gericht op aantrekkelijke kernen, waar ondernemers en winkels gevestigd zijn.

In miljoenen euro's is bij Nationaal Programma Groningen het meeste ingezet op de ambitie economie, in totaal gaat het om 173 miljoen euro. Bij meer dan een derde hiervan (58,4 miljoen euro) is economie zelfs de hoofddoelstelling. Deze projecten zijn gericht op de groei van de Groningse economie in de komende jaren.

Figuur 6: Bijdrage uit Nationaal Programma Groningen op ambitie economie in miljoenen euro's

Chemie moet volledig over de kop.

- **Reinder Jacobi, programmamanager Chemport Europe. Project: Innovatiemotor Groene Energie en Chemie**

“De energietransitie is een uitdagende opgave, maar vooral één die je letterlijk en figuurlijk heel veel energie oplevert. Met het project Innovatiemotor Groene Energie en Chemie ondersteunen we verduurzamingsprojecten van bedrijven. Als referentiekader bij de keuze voor projecten maken we voor de industrie gebruik van vijf verduurzamingssporen: energie-efficiency, biomassa, elektrificatie, ketenintegratie en digitalisering. De energietransitie met de klimaatdoelstellingen van 2050, waarvan chemie een belangrijk onderdeel uitmaakt, is een flinke opgave. Dat betekent dat de chemie volledig over de kop moet. Alles moet anders. Daar is veel technische kennis voor nodig en voorbeeldprojecten zijn belangrijk. Bedrijven kunnen ervan leren en het versterkt het draagvlak.

De € 300.000,- van Nationaal Programma Groningen is procesgeld dat nodig is om verduurzamingsprojecten verder te brengen en daarmee geschikt te maken als voorbeeldprojecten. In 2020 hebben we deskundigen onderzoek laten doen naar de verschillende reagentia (chemische stoffen) binnen Eemsdelta: welke reagentia zijn relevant en voor welke bedrijven is het interessant om hierop aan te haken? Die bedrijven gaan we proactief benaderen. We zijn nu ook bezig om te kijken of we met het procesgeld een bedrijf-in-oprichting in de afvalvergassing kunnen ondersteunen. We zien steeds vaker dat afval een grondstof kan zijn voor de chemie of dat er energie van wordt gemaakt. Dit bedrijf selecteert niet-recyclebaar afval aan de poort en verwerkt het tot olie, gas en koolstof waarmee we nieuwe waardeketens kunnen bouwen.

Innovatie op het gebied van groene chemie en energie zorgt voor CO2-reductie en nieuwe toepassingen van waterstof. Waterstof is een belangrijk spoor naar verduurzaming, maar niet eerder dan 2030. Ondertussen moeten we wel stappen zetten en snelheid maken. Met de steun van Innovatiemotor kunnen nieuwe bedrijven zich ontwikkelen. Dat levert nieuwe werkgelegenheid en nieuwe banen op. De recycling van windmolenbladen is daar een mooi voorbeeld van. We ondersteunen een consortium dat bestaat uit een logistieke partner die de windmolenbladen naar de Eemshaven brengt, een verwerker die de bladen verwerkt tot composiet en een bedrijf dat daarvan nieuwe producten maakt. Een prachtige waardeketen.”

Project Innovatiemotor Groene Energie en Chemie is een samenwerking van: provincie Groningen, de NOM (Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland), Groningen Seaports, Chemport Europe, New Energy Coalition en SBE (Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta).

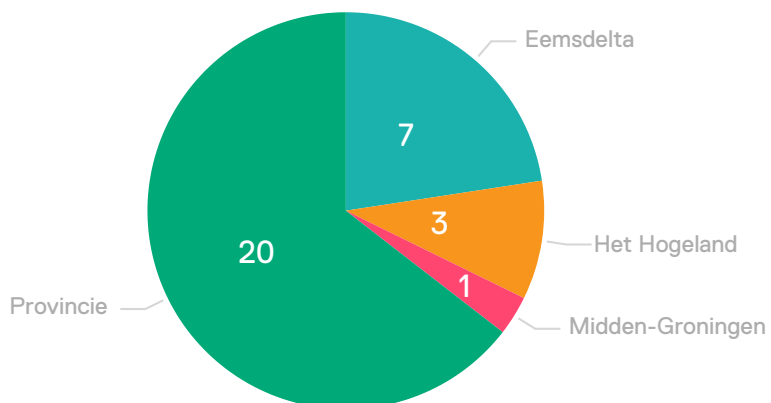
Leestip

In de bijlage van dit jaarverslag staat een overzicht van alle projecten die goedgekeurd zijn in 2020. Op de website is een overzicht van alle projecten te vinden.

Provinciaal en lokaal

Van de deelnemende overheden richt de provincie Groningen zich het meest op de ambitie economie.

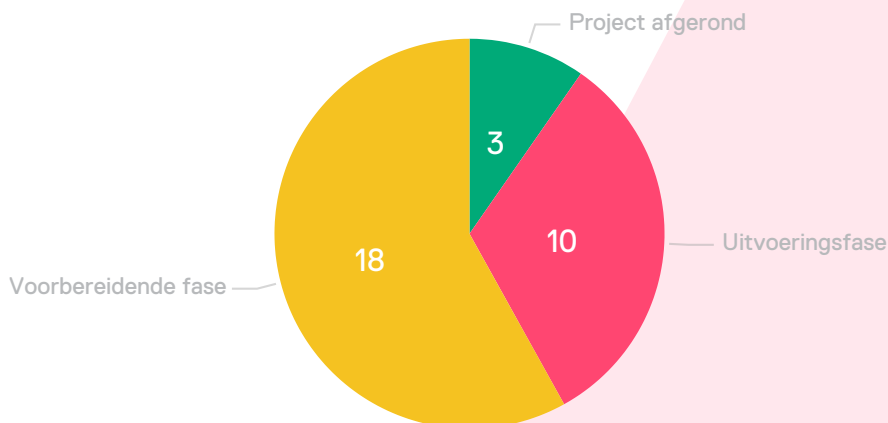
Figuur 7: Aantal projecten per programma

Projectfase

In december 2020 heeft het bestuur zes projecten goedgekeurd die op deze ambitie gericht zijn. Het is dan ook logisch dat op 1 januari 2021 (de peildatum van dit jaarverslag) het merendeel van de projecten zich nog in de voorbereidende fase bevindt.

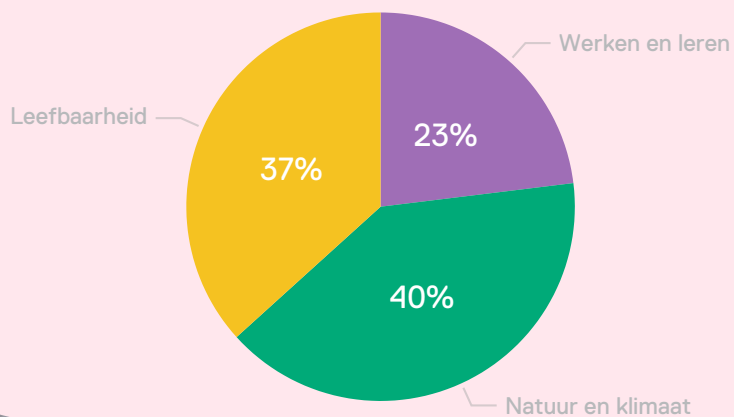
Figuur 8: Aantal projecten per projectfase

Samenhang met andere ambities

De projecten met in ieder geval een aanzienlijke bijdrage aan de ambitie economie, richten zich ook op de drie andere ambities. Samenhang is er vooral tussen de ambities economie en natuur en klimaat. Dit komt omdat de structurele investeringen in de economie gericht zijn op de economie van de toekomst. Hierin heeft duurzaamheid een prominente rol en staan begrippen als klimaatneutraal en natuurinclusief centraal.

Figuur 9: Samenhang met andere ambities

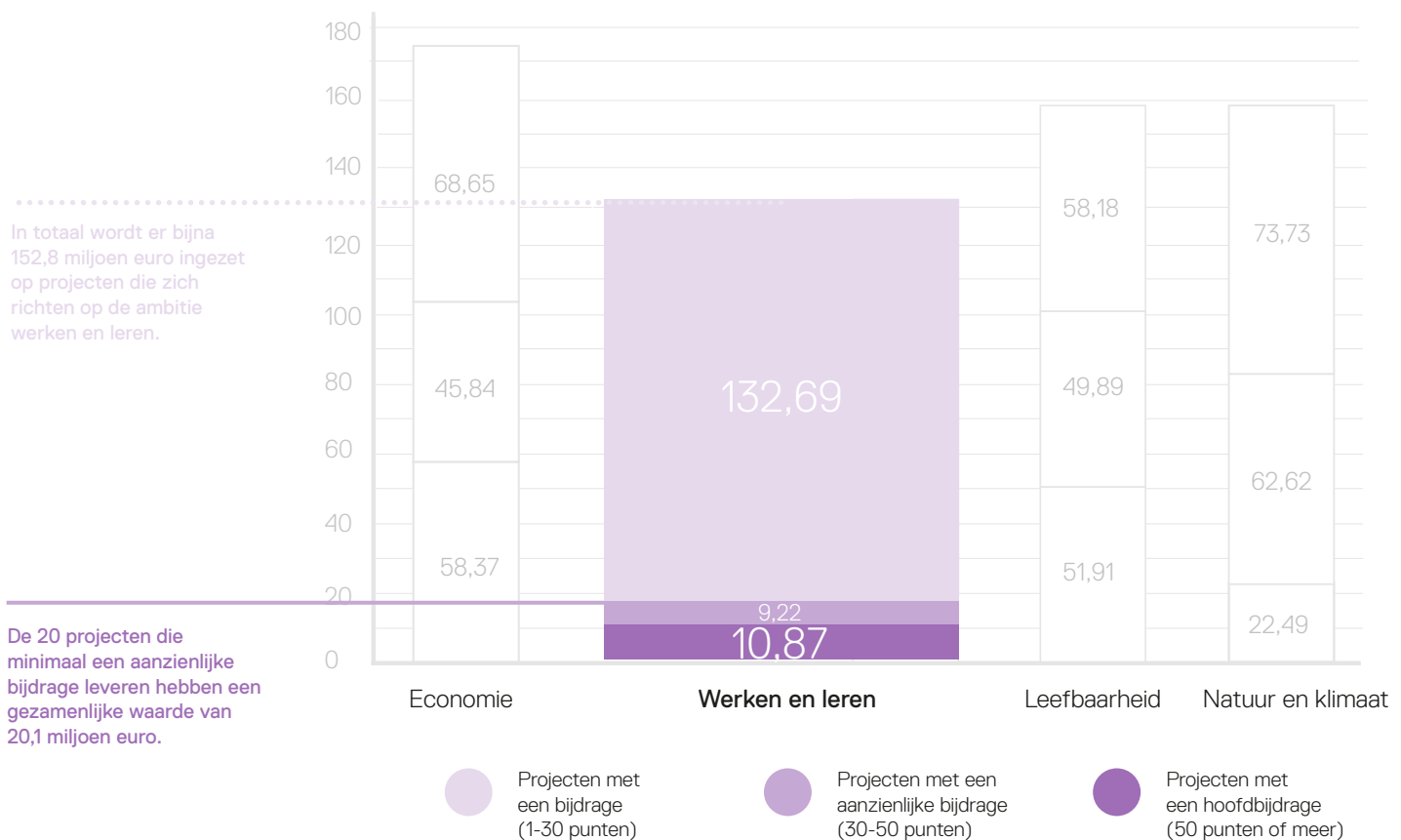
4.2 Ambitie werken en leren

We zetten in op het versterken van de sociaaleconomische positie en het opleidingsniveau van Groningers. Opleidingen moeten aansluiten op de gevraagde niveaus en vaardigheden op de arbeidsmarkt. Uitgangspunt is dat inspanningen die gericht zijn op het activeren van mensen die een uitkering krijgen, leiden tot meer arbeidsparticipatie en een stijging van het gemiddeld besteedbaar inkomen. Daarnaast gaan we ervan uit dat investeringen in opleidingen, die passen bij gevraagde niveaus op de arbeidsmarkt, leiden tot een sterkere positie van inwoners op de arbeidsmarkt.

Deze paragraaf is gericht op projecten die een aanzienlijke bijdrage leveren aan de sociaaleconomische positie van Groningers.

Bij de ambitie werken en leren valt op dat er veel projecten zijn die een relatief kleine bijdrage leveren aan deze ambitie en slechts een paar projecten met een duidelijke focus. Dit komt omdat we van de projecten binnen Nationaal Programma Groningen verwachten dat zij aan meerdere ambities bijdragen. Hierdoor zijn veel projecten zo opgezet dat er een werken en leren component in zit, bijvoorbeeld door samen te werken met onderwijsinstellingen, of door bij de uitvoering te zorgen dat mensen met afstand tot de arbeidsmarkt een belangrijke rol krijgen.

Figuur 10: Bijdrage uit Nationaal Programma Groningen op ambitie werken en leren in miljoenen euro's

Betere kansen voor kinderen in Delfzijl Noord.

- **Adolf Godlieb, directeur Kindcentrum Noord**
Project: Sociaal plan Delfzijl-Noord

“Wij geloven erin dat een intern aanbod van meer begeleiding in kleinere groepen op school én betrokkenheid van ouders leidt tot betere resultaten. En dat hebben we inmiddels ook bewezen. Leerachterstanden kunnen we met onze aanpak écht wegwerken.

Kansrijk opgroeien

Het project Sociaal plan Delfzijl-Noord heeft als motto ‘De versterking gaat niet alleen over stenen maar over mensen!’. Eén van de vier thema’s is dat kinderen en jongeren opgroeien tot kansrijke en weerbare volwassenen. We gaan voor betere kansen op school en op de arbeidsmarkt. Delfzijl-Noord is met ongeveer 5.800 inwoners een grote wijk in Delfzijl waar mensen te maken hebben met relatief hoge werkloosheid, een gemiddeld lager opleidings- en inkomensniveau, laaggeletterdheid en (complexere) zorgvragen.

Wij hebben een werkwijze ontwikkeld die succesvol is en die we graag willen doorontwikkelen en uitbreiden. De afgelopen jaren hadden we, onder andere door fusies, wat extra geld. Hierdoor konden we investeren in extra begeleiding. Dat geld is inmiddels opgedroogd. Gelukkig is burgemeester Gerard Beukema van de gemeente Eemsdelta een krachtig pleitbezorger van onze aanpak en diende hij een voorstel in bij Nationaal Programma Groningen. Voor het schooljaar 2020-2021 heeft de gemeente € 550.000,- gekregen voor de voortzetting en uitbreiding.

De aanpak

Onze aanpak gaat uit van kleinere groepen, meer begeleiding voor leerlingen en meer

inzet om ouders te betrekken. We hebben dit jaar extra onderwijsassistenten aangenomen, extra leerkrachten en brugfunctionarissen aangesteld. Daarnaast hebben we een schoolmaatschappelijk werker én de uren van onze intern begeleider uitgebreid.

Samenwerking school en ouders

Onze drie brugfunctionarissen (Arabisch, Antilliaans en Turks) hebben een belangrijke rol in de communicatie met anderstalige ouders. Zij zorgen niet alleen voor goede communicatie, maar zij werken ook in een taalklas voor ouders aan hun taalvaardigheid en helpen ze bij hun vragen. Dat zorgt voor een goede samenwerking tussen ouders en school, wat essentieel is voor kinderen. We zijn trots op wat we met elkaar bereiken. Ondanks achterstanden verlaten leerlingen onze school met goede eindtoetsscores. Het bevestigt onze visie: aandacht en betrokkenheid helpt om kinderen en gezinnen écht vooruit te helpen. We werken onze aanpak verder uit en delen waar we kunnen alvast onze kennis, zodat andere gemeenten dit straks ook kunnen gebruiken op hun scholen.”

Leestip

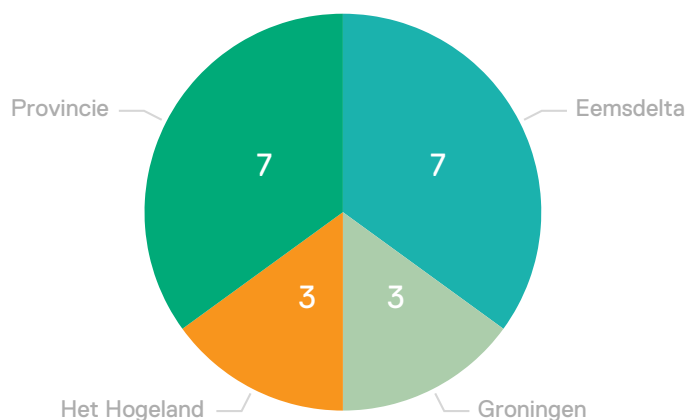
In de bijlage van dit jaarverslag staat een overzicht van alle projecten die goedgekeurd zijn in 2020. Op de website is een overzicht van alle projecten te vinden.

Provinciaal en lokaal

Er zijn geen grote verschillen tussen overheden als het gaat om de hoeveelheid projecten die gericht zijn op deze ambitie.

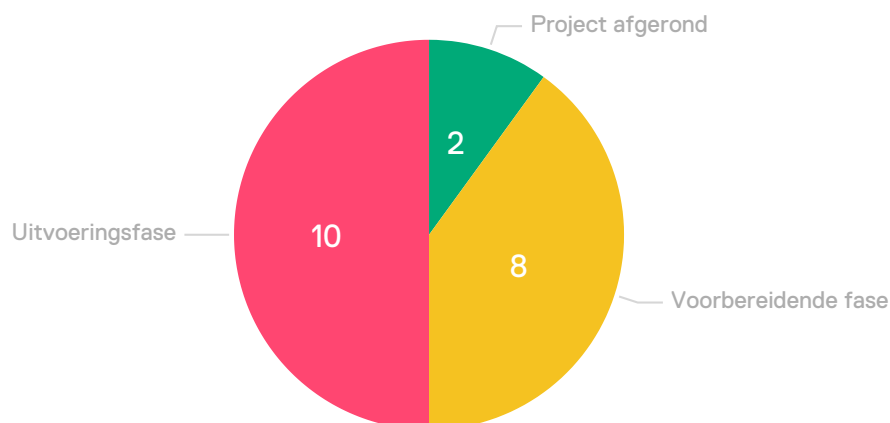
Figuur 11: Aantal projecten per programma

Projectfase

In 2019 bevond het grootste deel van de projecten zich in de voorbereidende fase. Inmiddels is de helft van de projecten in uitvoering.

Figuur 12: Aantal projecten per projectfase

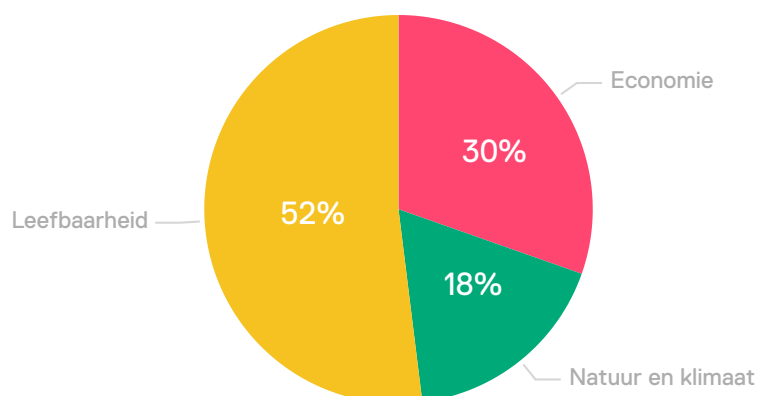

Samenhang met andere ambities

De projecten met in ieder geval een aanzienlijke bijdrage aan de ambitie werken en leren, richten zich ook op de drie andere ambities. Er is een duidelijke samenhang tussen de ambitie werken en leren en economie. Dit sluit mooi aan bij de integrale werkwijze van Nationaal Programma Groningen. Tot nu toe lukt het om deze twee belangrijke ambities met elkaar te verbinden. Economische groei, die hand in hand gaat met toenemende werkgelegenheid. Dat is waar we aan werken.

Figuur 13: Samenhang met andere ambities

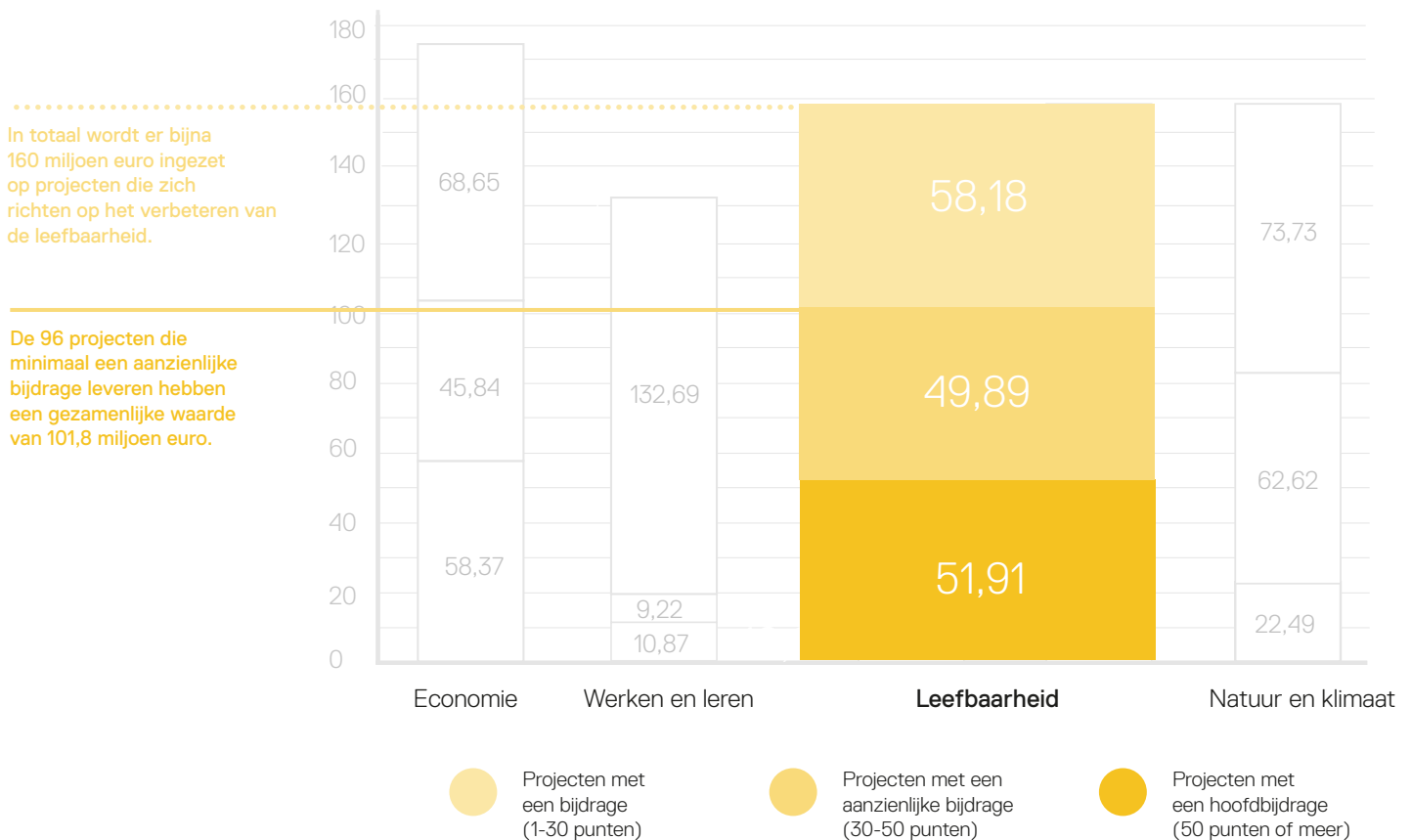

4.3 Ambitie leefbaarheid

Met deze ambitie streven we naar een leefbaar en toekomstbestendig Groningen. Uitgangspunt is dat investeringen in wonen, werken en de fysieke leefomgeving zorgen voor een hogere leefbaarheid. In onderstaande figuur is te zien dat op dit moment 160 miljoen euro wordt ingezet op de ambitie leefbaarheid, waarvan voor 52 miljoen euro geldt dat dit de hoofdbijdrage is. De projecten met 50 of meer toegekende punten hebben dus een waarde van 52 miljoen euro.

Er zijn tot nu toe in totaal 96 projecten die een aanzienlijke- of hoofdbijdrage leveren aan de ambitie leefbaarheid. Een voorbeeld hiervan is het programma Jeugd, onderwijs en leefbaarheid van de gemeente Eemsdelta. Het programma zet in op voorzieningen en activiteiten die gericht zijn op talentontwikkeling, jeugdparticipatie en gezond opgroeien. Ook het project Impuls voor sportvoorzieningen in Hoogezand valt onder deze ambitie. Dit project gaat over het bouwen, uitbreiden en verbeteren van sportzalen in Hoogezand. De gemeente Midden-Groningen zorgt met dit project voor een positieve invloed op de gezondheid van haar inwoners en draagt bij aan de verbinding tussen wijkbewoners. Er zijn 33 projecten die in mindere mate bijdragen aan deze ambitie.

Figuur 14: Bijdrage uit Nationaal Programma Groningen op ambitie leefbaarheid in miljoenen euro's

Creatief aan de slag met je gezondheid.

- Dorine Sibbes, programmamanager leefbaarheid provincie Groningen en Brigitte Sijm, beleidsadviseur Kunst en Cultuur gemeente Eemsdelta. Project: Zorg Nabij

Dorine Sibbes: “Het project Zorg Nabij richt zich op de preventie van gezondheidsproblemen. In vier gemeenten in het Groningse aardbevingsgebied zijn projecten gestart met het thema: positieve gezondheid. Door mensen weer te verbinden met hun talenten en ze te laten samenwerken vangen we veel klachten op. In Appingedam is een creatief project gestart voor kinderen.”

Brigitte Sijm: “Naar aanleiding van het rapport van Kinderombudsman Margrite Kalverboer hebben we ons gericht op alle kinderen van 4 tot 16 jaar in Appingedam. Het rapport beschrijft dat veel kinderen in het aardbevingsgebied worstelen met de dreiging van aardbevingen, en met de spanning thuis en op school. Met drie cultuurmakers Sparklab, Studio Tape en Theater De Steeg is Mijn Thuis Mijn Verhaal ontwikkeld. Een creatief project dat aandacht geeft aan de verhalen en emoties van jongeren. Ook jeugdhulpverleners van CJG en GGD zijn vanaf het begin nauw betrokken. Sparklab richtte zich met kunst- en filosofielessen op de onderbouw van het basisonderwijs. Studio Tape maakte met de bovenbouw vlogs over hun leefomgeving. Theater De Steeg ging met de onderbouw van het voortgezet onderwijs aan de slag met

storytelling, debat en theater. De creatieve aanpak hielp de jongeren hun weerbaarheid te versterken en om te gaan met veranderende omstandigheden.”

Dorine Sibbes: “Van de subsidie van € 1.163.000,- voor Zorg Nabij is een deel rechtstreeks naar de gemeenten gegaan, zodat mensen direct aan de slag konden met de projecten. Het andere deel is geïnvesteerd in voorbereidingen voor de Regionale Monitor Brede Welvaart, onderdeel van het leefbaarheidsprogramma van de provincie Groningen en Nationaal Programma Groningen. In de brede welvaart komen verschillende aspecten van het leven samen, zoals leefbaarheid en veiligheid, sociale samenhang en onderwijs. Dat geeft ons waardevolle inzichten in het welbevinden van Groningers en de effecten van projecten als Mijn Thuis Mijn Verhaal.”

Brigitte Sijm: “Rond het project heeft zich een heel pallet aan spelers gevormd van makers, zorgaanbieders en onderzoekers, bijvoorbeeld van de Aletta Jacobs School of Public Health. Allemaal enthousiast en met veel respect voor elkaars expertise. Mijn Thuis Mijn Verhaal verdient een voortzetting, ook in het kader van kennisdeling.”

Leestip

In de bijlage van dit jaarverslag staat een overzicht van alle projecten die goedgekeurd zijn in 2020. Op de website is een overzicht van alle projecten te vinden.

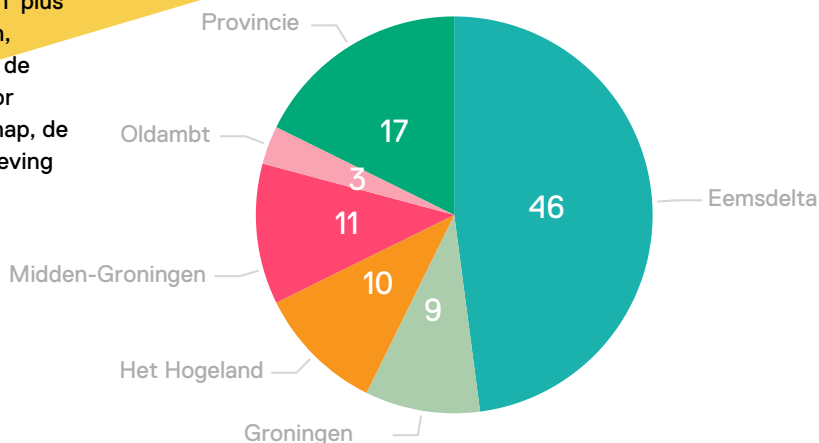

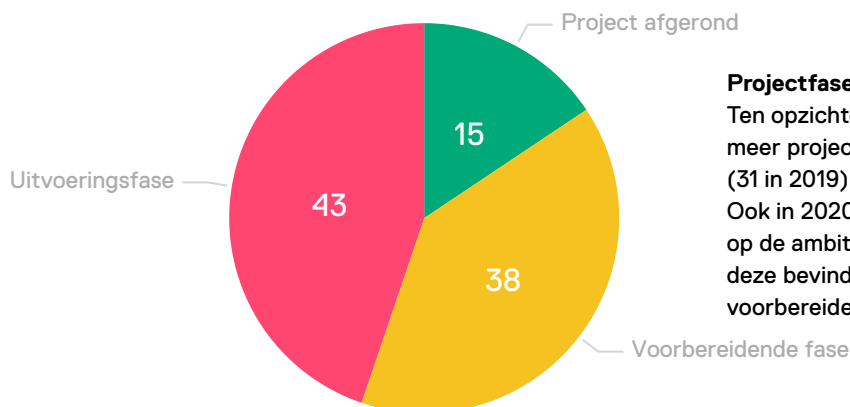
Provinciaal en lokaal

Vooral de projecten van gemeenten richten zich op het verbeteren van de leefbaarheid. Denk daarbij aan het inrichten van dorpen, steden en het platteland. Zij zijn immers verantwoordelijk voor de leefomgeving van Groningers. Ook zetten gemeenten in op het verbeteren van basisvoorzieningen die dankzij een bijdrage van Nationaal Programma Groningen een 'plus' kunnen ontvangen, zoals musea, scholen, sportfaciliteiten of culturele centra. Ook de provincie draagt bij aan deze ambitie door investeringen in bijvoorbeeld het landschap, de (bereikbaarheid van de) fysieke leefomgeving en gezondheid.

Figuur 15: Aantal projecten per programma

Figuur 16: Aantal projecten per projectfase

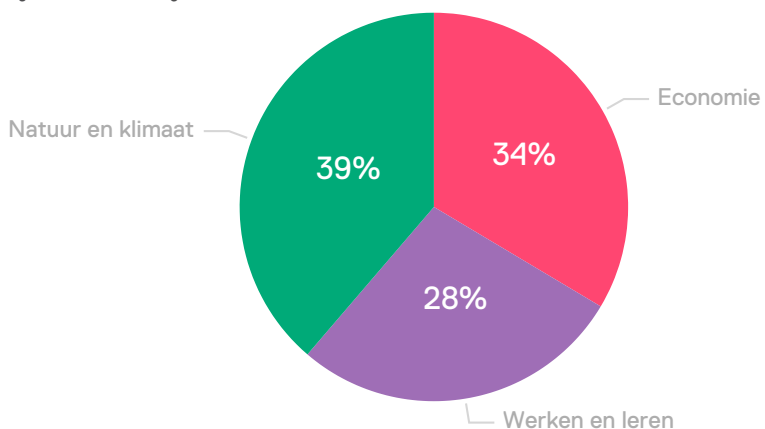
Projectfase

Ten opzichte van vorig jaar zien we dat er meer projecten in de uitvoeringsfase zitten (31 in 2019) of al zijn afgerond (drie in 2019). Ook in 2020 zijn projecten die gericht zijn op de ambitie leefbaarheid goedgekeurd, deze bevinden zich voornamelijk nog in de voorbereidende fase.

Samenhang met andere ambities

De projecten met in ieder geval een aanzienlijke bijdrage aan de ambitie leefbaarheid, richten zich ook op de drie andere ambities. De mate waarin projecten ook bijdragen aan economie, werken en leren en natuur en klimaat is te zien in figuur 17. Deze verdeling is vrijwel gelijk.

Figuur 17: Samenhang met andere ambities

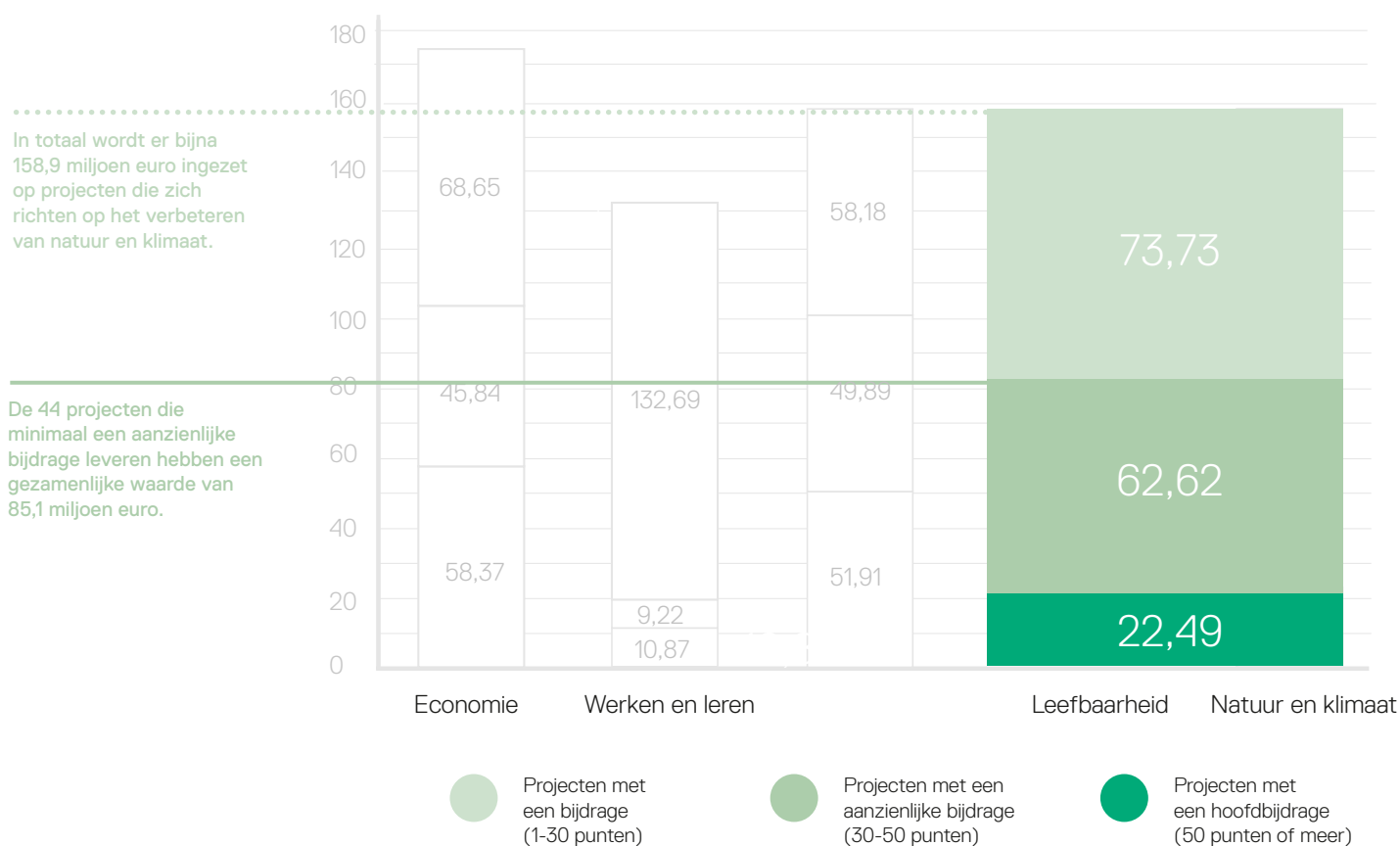
4.4 Natuur en klimaat

Een aantrekkelijke leefomgeving met een hoge biodiversiteit, een energietransitie met de menselijke maat en circulaire landbouw. Thema's die centraal staan bij de ambitie natuur en klimaat. In onderstaande figuur is te zien dat op dit moment 159 miljoen euro wordt ingezet op de ambitie natuur en klimaat, waarvan voor 22 miljoen euro geldt dat dit de hoofdbijdrage is. In de figuur is te zien dat, in vergelijking met de ambities leefbaarheid en economie, minder projecten als focus natuur en klimaat hebben.

Dit project is gericht op investeringen in waterwerken, zoals capaciteitsvergroting van het gemaal en versterkingen aan de regionale waterkeringen rondom het Lauwersmeer. Met dit project investeren de provincie en gemeente Het Hogeland ook in cultuurhistorie, recreatie en toerisme. Het project is vooral gericht op de ambities leefbaarheid en economie. Daarnaast ook op de ambitie natuur en klimaat, omdat de uitvoerders van het project zorgen dat vissen het gemaal goed kunnen passeren.

Er zijn tot nu toe in totaal 44 projecten die een aanzienlijke- of hoofdbijdrage leveren aan de ambitie natuur en klimaat. Er zijn 41 projecten die in mindere mate bijdragen aan deze ambitie. Bijvoorbeeld het project Waterwerken Zoutkamp, een gezamenlijk project van de provincie en gemeente Het Hogeland.

Figuur 18: Bijdrage uit Nationaal Programma Groningen op ambitie natuur en klimaat in miljoenen euro's

Wij maken Eemsdelta klimaatbestendiger én aantrekkelijker.

- **Jos de Groot, beleidsadviseur Beheer openbare ruimte gemeente Eemsdelta**
Project: Groene klimaatbestendige woonomgeving

“Het begon allemaal met Neef Herbert. Neef Herbert is het Volkswagenbusje uit 1974 waarmee we langs de 17 dorpen gingen met de vraag: ‘Wat heb je nodig om een goed leven te leiden?’. Inwoners hadden geweldige ideeën die we tijdens deze tour ophaalden. Daarna hebben we deze besproken in dorpscafébijeenkomsten om verder te denken over de plannen. Veel ideeën pasten goed bij elkaar. Inwoners gaan voor een groenere omgeving én een betere recreatieve infrastructuur. Deze hebben we in elkaar geschoven en er een groot project van gemaakt, dat we vorig jaar indienden bij Nationaal Programma Groningen.

Samen met inwoners

Het weer in Nederland wordt extremer en de inrichting van onze leefomgeving zorgt voor problemen als hittestress en wateroverlast. Door overbodige bestrating in de gemeente te vervangen door bomen, struiken en vaste planten, kunnen we een groot deel van de overlast beperken. We richten de openbare ruimte klimaatbestendiger in en vergroten de biodiversiteit. Ook willen we komend jaar een project starten om bewoners te stimuleren om hun eigen erf klimaatbestendig in te richten en te vergroenen. Voor het project Een groene, klimaatbestendige woonomgeving krijgt de gemeente Eemsdelta 2,4 miljoen euro. Voor een groot deel zitten we nog in de voorbereiding. Wél hebben we in 2020 alvast 100 bomen, 15.000 bloembollen en 1700 stuks overige beplanting geplant. En we hebben een bijdrage geleverd aan een natuurlijke speeltuin in Loppersum.

Grootschaliger

Nationaal Programma Groningen biedt onze gemeente een mooie kans om duurzaamheid

en biodiversiteit niet 'slechts' als koppelkans bij overige projecten in te zetten, maar als apart project. Daarmee kunnen we het veel grootschaliger aanpakken en een grotere impact bereiken.

De dorpen en het landelijk gebied van de gemeente Eemsdelta hebben veel te bieden. Om de beleving te vergroten hebben inwoners mooie ideeën aangedragen die we komend jaar verder gaan uitwerken. Denk aan herstel van fiets- en wandelpaden, kerkenpaden, vaarroutes en haventjes. Ook noemden ze de aanleg van pluktuinen. Er zijn ideeën genoeg. Nu is het de uitdaging om dit samen met bewoners uit te werken en te realiseren.”

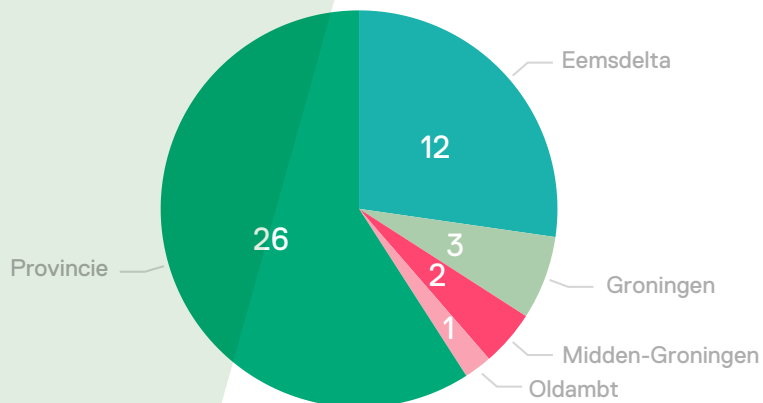

Leestip

In de bijlage van dit jaarverslag staat een overzicht van alle projecten die goedgekeurd zijn in 2020. Op de website is een overzicht van alle projecten te vinden.

Provinciaal en lokaal

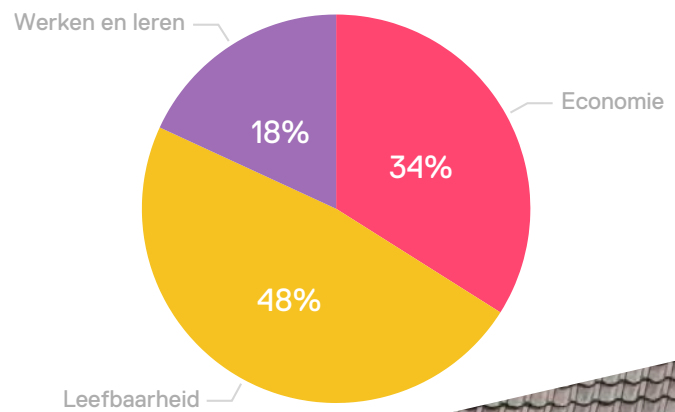
Figuur 19: Aantal projecten per programma

Samenhang met andere ambities

De projecten met in ieder geval een aanzienlijke bijdrage aan de ambitie natuur en klimaat, richten zich ook op de drie andere ambities. De mate waarin projecten ook bijdragen aan economie, werken en leren en leefbaarheid is weergegeven in figuur 20.

Figuur 20: Samenhang met andere ambities

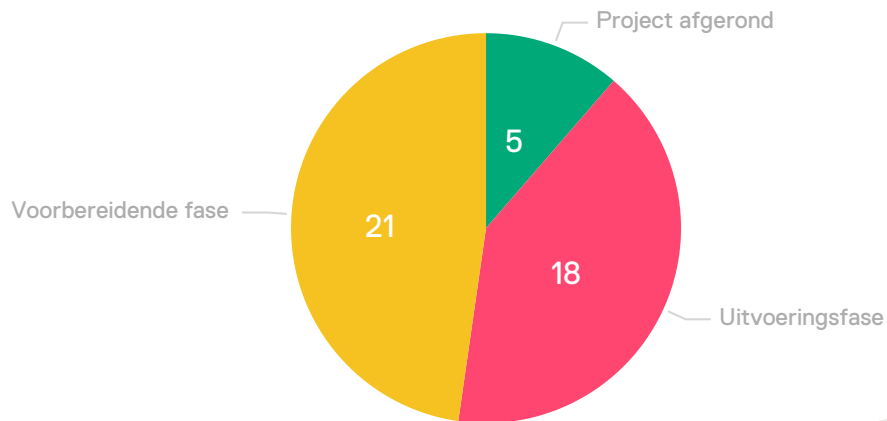

Projectfase

Bijna de helft van de projecten bevindt zich in de voorbereidende fase. Het project dat bestaat uit studies over een warmtetransportleiding tussen Eemsdelta en stad Groningen is hier een voorbeeld van. Na toekenning van de middelen eind 2019 zijn de

gemeenten Delfzijl en Groningen begonnen met het opstellen van wijkuitvoeringsplannen. In deze plannen staan alternatieven voor aardgas en manieren waarop de wijken van aardgas af kunnen komen.

Figuur 21: Aantal projecten per projectfase

5. Speciale programma's

Naast de provinciale en lokale programma's is een deel van de middelen uit Nationaal Programma Groningen gekoppeld aan een aantal speciale programma's. Ook deze dragen bij aan de ambities van het programma. De speciale programma's zijn: bewonersinitiatieven, zorgprogramma, erfgoedprogramma en projecten die met versterking te maken hebben. In dit hoofdstuk gaan we in op de voortgang. Ook Toukomst is een speciaal programma. Aan Toukomst besteden we aandacht in hoofdstuk 6.

5.1 Programma bewonersinitiatieven

Met het programma bewonersinitiatieven stimuleert Nationaal Programma Groningen inwoners om zelf met ideeën en initiatieven te komen en projecten in te sturen. In totaal is 25 miljoen euro gereserveerd voor:

- Loket Leefbaarheid
- Impulsloket
- Programma lokale energietransitie

5.1.1 Loket Leefbaarheid

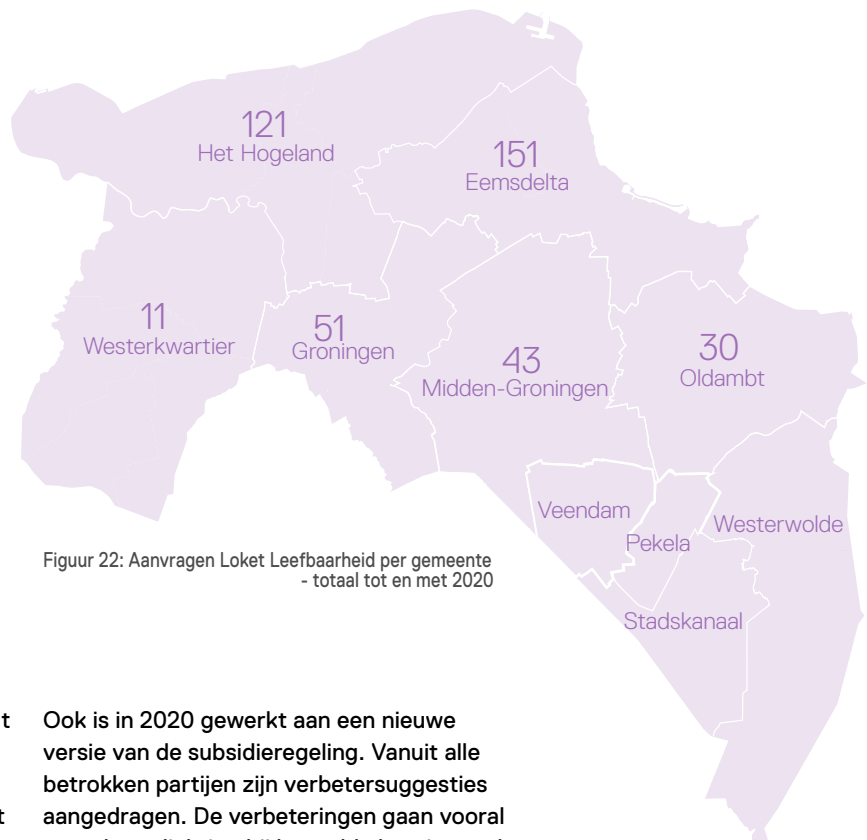
Het Loket Leefbaarheid is in 2014 opgericht om projecten in het aardbevingsgebied te ondersteunen die de leefbaarheid vergroten. Het loket ondersteunt gezamenlijke plannen van inwoners die bijdragen aan prettig wonen in hun straat of dorp. Nationaal Programma Groningen stelt tot en met 2029 in totaal 10 miljoen euro beschikbaar. Groninger Dorpen voert de regeling uit met administratieve ondersteuning door Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). Een onafhankelijke beoordelingscommissie met daarin inwoners en een medewerker van de provincie die zich bezighoudt met het thema leefbaarheid beoordeelt de aanvragen. Deze commissie komt één keer per maand samen.

In 2018 sloot het Loket Leefbaarheid omdat het volledige budget was uitgekeerd. Het bestuur van Nationaal Programma Groningen heeft in 2019 besloten om het Loket Leefbaarheid voort te zetten. Sinds de heropening in september 2019 stroomden de aanvragen binnen. Een reden hiervoor was dat de aanvragen zich hadden opgehoopt in de periode dat het loket gesloten was. Daarom is in 2020 het subsidieplafond verhoogd met € 425.000,-. Dit om te voorkomen dat de subsidie al snel op was door alle aanvragen die er nog lagen. Het budget dat gereserveerd was voor maart tot september 2029 is daarmee naar voren gehaald. Omdat Nationaal Programma Groningen in maart 2029 eindigt, is het logisch dan ook het loket te sluiten.

Tabel 3: Aanvragen Loket Leefbaarheid per gemeente

Gemeente	Aanvragen 2020	Totaal t/m 2020
Eemsdelta	89	151
Groningen	27	51
Het Hogeland	64	121
Midden-Groningen	30	43
Oldambt	20	30
Westerkwartier ¹	5	11
Totaal	235	407

¹ Het gaat hier om aanvragen uit het grondgebied van de voormalige gemeente Winsum, dat nu deel uitmaakt van de gemeente Westerkwartier.

Figuur 22: Aanvragen Loket Leefbaarheid per gemeente - totaal tot en met 2020

Ook is in 2020 gewerkt aan een nieuwe versie van de subsidieregeling. Vanuit alle betrokken partijen zijn verbeteringsuggesties aangedragen. De verbeteringen gaan vooral over de toelichting bij bepaalde begrippen, het toevoegen van een cofinancierings eis en het beschikbaar maken van de regeling voor de hele provincie. De nieuwe versie van de regeling is ingegaan op 1 januari 2021.

In totaal zijn in 2020 129 aanvragen toegekend en 64 aanvragen afgewezen. De overige 42 aanvragen zijn in behandeling of teruggetrokken door corona. In totaal is voor € 1.064.021,58 toegekend. Het gemiddeld toegekende bedrag per beschikking was in 2020 € 8.248,23,-.

Tabel 4: Totaal aanvragen en toegekende bedragen Loket Leefbaarheid

	2020	Totaal t/m 2020
Toegekende aanvragen	129	210
Afgewezen aanvragen	64	77
Nog in behandeling op 31-12-2020	27	
Totaal toegekend bedrag	€ 1.064.021	€ 1.513.928
Gemiddeld bedrag per beschikking	€ 8.248	€ 7.209

Heel veel dorpsbewoners hebben meegeholpen.

- Jony Vleeschouwer, lid Vereniging Dorpsbelangen Leermens
Loket Leefbaarheidproject: Bewegepark Leermens

De inwoners van Leermens zijn klaar voor de opening van hun nieuwe beweegpark. Jony Vleeschouwer is lid van Vereniging Dorpsbelangen Leermens en vanaf het begin betrokken bij de plannen. Die begonnen met de open vraag aan inwoners van Leermens: Hoe kunnen we een nieuwe invulling geven aan het verouderde speelveldje? Het resultaat: een toegankelijk beweegpark voor jong en oud, mede mogelijk gemaakt met een bijdrage vanuit het Loket Leefbaarheid.

Combinatie van ideeën

Het speelveldje werd weinig gebruikt. Dus ontstond het idee om samen een nieuwe bestemming voor die plek te vinden. Een werkgroep vanuit dorpsbelangen inventariseerde de ideeën van inwoners over het speelveld. Jony: "Ik ben buurtopbouwwerker dus de gezamenlijke aanpak was helemaal mijn ding. Nadat de ideeën op haalbaarheid waren getoetst, kregen de plannen vorm. We gingen voor een mix van verschillende voorstellen: een combinatie van speel- en beweegpark, jeu de boules baan en tafeltennis. Dát moest het worden. Allemaal om bij te dragen aan sociale en vitale inwoners van het dorp. Met voor elk wat wils en activiteiten voor alle leeftijden."

"We gingen voor een mix van verschillende voorstellen: Een combinatie van speel- en beweegpark, jeu de boules baan en tafeltennis."

Talent om te zaaien

Jony: "Na het verzamelen van de ideeën hield het zéker niet op met de betrokkenheid vanuit het dorp. Met inwoners is bepaald waar exact behoefte aan was en op welke plek dat het beste paste. Vervolgens hebben we samen het plan van aanpak gemaakt. Ook in de uitvoering werkten veel mensen mee. Van een wal aanleggen tot planten en bloemen inzaaien of tegels vervangen door grind. Heel veel dorpsbewoners hebben meegeholpen door hun eigen talent in te zetten."

Train de trainer

Het beweegpark bevordert de leefomgeving en vormt een ontmoetingsplaats in het dorp. Daarom kreeg dit idee € 10.000,- vanuit het Loket Leefbaarheid. Inmiddels is het park klaar. Er zijn bankjes geplaatst en er is zodra dit vanwege corona weer kan wekelijks een trainster aanwezig om groepjes sporters te begeleiden. Jony: "Zij gaat ook dorpsbewoners trainen om zelf trainingen te geven. Zo kunnen dorpsbewoners straks uiteenlopende groepen begeleiden met allerlei verschillende sporten."

Jony is blij dat het beweegpark er nu staat: "Leermens is ondanks vergrijzing een redelijk fanatiek dorp. Ik heb hoge verwachtingen van het beweegpark. Ik zie al helemaal voor me dat de jeu-de-boulende opa's en de sportende kinderen naast elkaar lekker actief bezig zijn!"

Leestip

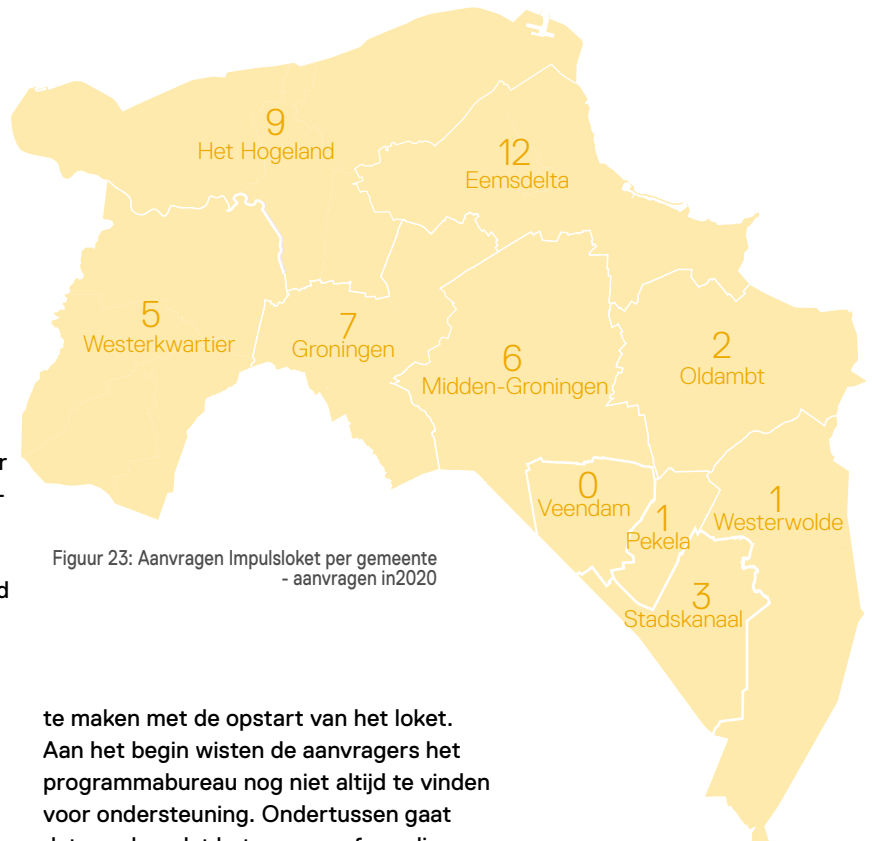
In de bijlage van dit jaarverslag staat een overzicht van alle projecten die goedgekeurd zijn in 2020. Op de website is een overzicht van alle projecten te vinden.

5.1.2 Impulsloket

Het Impulsloket is opgericht om bewonersinitiatieven te ondersteunen die net een wat grotere investering vragen. Het gaat hier om initiatieven die bijdragen aan minimaal twee van de vier ambities van Nationaal Programma Groningen. Voor het Impulsloket is 10 miljoen euro voor tien jaar gereserveerd voor grote bewonersinitiatieven boven de € 10.000,- én voor initiatieven van kleine ondernemers tot € 15.000,-. Deze regeling geldt voor de hele provincie Groningen. De regeling is opengesteld op 16 april 2020. Het programmabureau voert deze regeling uit en krijgt daarbij administratieve ondersteuning van SNN. Een onafhankelijke beoordelingscommissie beoordeelt de aanvragen. De drie commissieleden zijn via een profielschets geselecteerd vanwege hun expertise in financiën, ondernemerschap, sociale initiatieven en leefbaarheid. De commissie komt één keer per maand samen.

In totaal zijn in 2020 16 aanvragen toegekend en 22 aanvragen afgewezen. De overige 14 aanvragen zijn in behandeling of teruggetrokken. De reden dat er in verhouding meer is afgewezen dan toegekend heeft

Figuur 23: Aanvragen Impulsloket per gemeente - aanvragen in 2020

te maken met de opstart van het loket. Aan het begin wisten de aanvragers het programmabureau nog niet altijd te vinden voor ondersteuning. Ondertussen gaat dat goed omdat het aanvraagformulier automatisch doorverwijst naar de adviseurs van het bureau. Na een aantal sessies met de beoordelingscommissie is ook meer duidelijk geworden over de interpretatie van bepaalde artikelen en begrippen in de subsidieregeling. Dankzij deze extra helderheid en ondersteuning van het programmabureau valt op dat de aanvragen beter aansluiten bij het Impulsloket en er in verhouding meer projecten zijn toegekend in de tweede helft van 2020. In totaal is in 2020 voor € 738.854,89 toegekend. Het gemiddeld toegekende bedrag per beschikking was in 2020 € 46.178,43. De cofinanciering was in totaal € 1.446.724,51.

Tabel 5: Totaal aantal aanvragen Impulsloket

Gemeente	Aanvragen 2020
Eemsdelta	12
Groningen	7
Het Hogeland	9
Midden-Groningen	6
Oldambt	2
Westerkwartier	5
Westerwolde	1
Stadskanaal	3
Veendam	0
Pekela	1
Overig (buiten Groningen) ¹	6
Totaal	52

Tabel 6: Aanvragen en toegekende bedragen Impulsloket

	2020
Toegekende aanvragen	16
Afgewezen aanvragen	22
Nog in behandeling op 31-12-2020	9
Totaal toegekend bedrag	€ 738.854
Gemiddeld bedrag per beschikking	€ 46.178

¹ De aanvrager kan ook gevestigd zijn buiten de provincie Groningen. Het vereiste is dat de effecten van het initiatief neerkomen in de provincie.

Leden komen hier niet alleen om duurzaam geteelde groenten te oogsten.

- Arjen de Witte, tuinder
Impulsproject: Zelfoogsttuin

Tuinder Arjen de Witte diende bij het Impulsloket voor kleine ondernemers van Nationaal Programma Groningen een subsidieaanvraag in voor de aanschaf van een tweedehands trekker en een theehuis voor zijn zelfoogsttuin in Ten Boer. Met succes. Half oktober kon hij met zijn pas aangeschafte trekker een deel van het land winterklaar maken.

De zelfoogsttuin ligt aan de rand van Ten Boer. Vijftig inwoners van Ten Boer en omgeving komen hier wekelijks om hun groenten zelf te oogsten. Van wortels tot tuinbonen en van boerenkool tot pastinaak: het is er allemaal te vinden. Wekelijks krijgen de oogstleden een miltje waarin staat welke groenten klaarstaan om te oogsten, hoeveel ze mogen meenemen én krijgen ze recepten voor lekkere maaltijden. En dat alles, bij een jaarabonnement, voor iets minder dan tien euro per week.

Inspelen op groei

In 2019 verdubbelde het aantal leden. Arjen verwacht ook dit jaar weer een groei. “Leden komen hier niet alleen om duurzaam geteelde groenten te oogsten, maar vinden hier ook een ontmoetingsplek. We proberen de gemeenschap te betrekken bij het project. Leden van de tuin dragen de risico’s en lasten

Leestip

In de bijlage van dit jaarverslag staat een overzicht van alle projecten die goedgekeurd zijn in 2020. Op de website is een overzicht van alle projecten te vinden.

van de kleinschalige tuinbouw. Zo ontstaat een community.”

Om meer leden aan te kunnen – en dus meer producten te verbouwen – was er een investering nodig. Arjen: “Met een tweedehands trekker kunnen we met minder inspanning meer werk verrichten. Daarnaast willen we het sociale karakter versterken door op de tuin een fijne plek te creëren met een theehuis, waar leden tot rust kunnen komen en elkaar kunnen treffen.” Hij hoorde over het Impulsloket en nam contact op.

Hulp bij de aanvraag

Bij het Impulsloket kunnen kleine ondernemers met een maximale omzet van € 20.000,- per jaar een subsidie aanvragen tot € 15.000,-. Dit bedrag is maximaal 50 procent van de totale investering die nodig is. “Wat veel mensen misschien niet weten, is dat het team van Nationaal Programma Groningen” helpt bij je aanvraag, vertelt Arjen. “Ze denken met je mee en adviseren je bij de aanvraag. Dat was heel prettig.”

Vrij snel daarna stond het geld (ruim € 12.000,-) op de rekening van Zelfoogsttuin Ten Boer. En weer een week later kon Arjen met zijn trekker aan het werk op het land. “Deze trekker is precies wat ik nodig heb! En dit voorjaar starten we met de bouw van het theehuis. Zo zijn we klaar voor weer een mooi seizoen, waarin we hopelijk nog meer leden van groente kunnen voorzien én weer veel mensen komen buurten op de tuin.”

5.1.3 Programma energieparticipatie

Binnen Nationaal Programma Groningen is een reservering van maximaal 5 miljoen¹ euro opgenomen voor de voortzetting en verdieping van het eerdere programma Lokale Energietransitie. In oktober 2020 heeft het bestuur van Nationaal Programma Groningen besloten om € 2.510.000,- toe te kennen voor de invulling van de eerste drie jaar van dit programma. In de eerste helft van 2020 is hiervoor een programmaplan geschreven, een kaderdocument opgesteld (met daarin de plannen en activiteiten voor de eerste drie jaar) en de samenwerking tussen de kernpartners onderling en met programma- en projectpartners ingericht. De drie kernpartners en eindverantwoordelijken van het programma zijn de Groninger Energiekoepel (GrEK), Grunneger Power en de Natuur en Milieufederatie Groningen (NMG). Het programma energieparticipatie is gestart op 1 september 2020.

¹Hieronder vallen ook de uitvoeringskosten van het project Energy challenges (ongeveer € 39.000,-), toegekend in 2019.

De doelen van het programma zijn:

1. Meer bewoners betrekken bij de energietransitie
2. Meer en innovatiever verduurzamen
3. Bestendige en professionele lokale energiesector

Aan deze programmadoelen wordt gewerkt met projecten en de programma-instrumenten: integrale initiatiefondersteuning en leergemeenschappen.

De eerste vier maanden van het programma stonden in het teken van het inrichten van de programmaorganisatie en het opstarten van de eerste projecten.

Uitvoering projecten

Er is gewerkt aan het ontwikkelen van een modelproject voor collectieve zon-/windprojecten van lokale initiatieven. Ook is er een regeling ontwikkeld voor beginnende lokale energie-initiatieven, waarbij zij aanspraak kunnen maken op een startsubsidie voor de opstartkosten van hun plannen. Daarnaast is gewerkt aan het opzetten van regionale samenwerkingen. Dit leidt tot regionale uitvoeringsagenda's. Die agenda's zorgen voor een goede samenwerking tussen lokale energie initiatieven en de gemeente. Verder zijn er pilots gestart voor het ontwikkelen van een model waarbij in grootschalige energieprojecten 50% lokaal eigenaarschap is.

Leergemeenschappen

Daarnaast is het programma-instrument leergemeenschappen ontwikkeld. Een leergemeenschap bestaat uit lokale initiatieven, organisaties en experts die zich richten op een bepaald thema. Door kennis te delen leren zij van elkaar. Dit helpt bij het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten. De eerste twee leergemeenschappen zijn in voorbereiding.

Van de bijdrage uit Nationaal Programma Groningen is in 2020 € 85.000,- uitgegeven.

5.2 Zorgprogramma

Zo lang mogelijk fijn en gezond thuis kunnen blijven wonen met goede zorg en begeleiding. Aan huis of via zorg op afstand. Als thuis wonen niet meer lukt, dan kunnen Groningers (net als thuis) veilig wonen in zorginstellingen die passen bij de levens- en zorgbehoefte. Hier zetten het Rijk, zorginstellingen, zorgverzekeraars en Nationaal Coördinator Groningen zich met het Groninger Zorgakkoord voor in. Voor de regio Groningen in z'n geheel en voor het aardbevingsgebied in het bijzonder.

Daarom hebben bovenstaande partijen een stuurgroep zorg opgezet. Met de uitvoering van het zorgakkoord kunnen zorgvoorzieningen in dorpen behouden blijven en is het mogelijk om zorg zoveel mogelijk te leveren in de eigen omgeving. De partijen uit het zorgakkoord investeren in aardbevingsbestendige en levensloopbestendige zorggebouwen. Bij de ontwikkeling van deze gebouwen is aandacht voor duurzaamheid en voldoende groen in de omgeving; zo dragen zij bij aan de biodiversiteit, klimaatverbetering en leefbaarheid.

Voor het totale zorgakkoord is een investering nodig van 331 miljoen euro. In april 2020 heeft het bestuur van Nationaal Programma Groningen besloten om 40 miljoen euro toe te kennen aan het zorgakkoord. De partijen zetten de middelen vanuit het nationaal programma in om binnen de zorggebouwen vernieuwingen in de zorg mogelijk te maken.

In het afgelopen jaar zijn projectteams gestart met de uitwerking van negen nieuwbouwprojecten voor de zorg in Delfzijl, Appingedam, Uithuizen en Loppersum. De verwachting is dat de daadwerkelijk bouw van de zorgcomplexen eind 2022 of medio 2023 gaat starten.

Van de bijdrage uit Nationaal Programma Groningen (40 miljoen euro) is in 2020 6 miljoen euro uitgegeven.

5.3 Erfgoedprogramma

Gemeenten en de provincie zijn in 2017, samen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Nationaal Coördinator Groningen, gestart met het erfgoedprogramma. Het erfgoedprogramma heeft als doel cultureel erfgoed te behouden en te vernieuwen en eigenaren van erfgoedpanden perspectief te bieden. Dit programma loopt tot 2021. In april 2020 heeft het bestuur van Nationaal Programma Groningen het geactualiseerde Erfgoedprogramma 2020-2023 goedgekeurd en daarvoor 20 miljoen euro toegekend. Dit is een vervolg op het erfgoedprogramma.

Vanaf mei 2020 is gestart met het uitvoeren van de acties en ambities die in het erfgoedprogramma staan. Denk daarbij aan:

- Het opstellen of verbreden van subsidieregelingen en het uitbreiden van de dienstverlening van het Erfgoedloket. Bijvoorbeeld een subsidieregeling voor eigenaren van karakteristieke panden voor het onderhoud van hun pand. Zij kunnen bij het Erfgoedloket terecht met vragen over schadeherstel, versterking, onderhoud en verduurzaming.
- Het delen van kennis over archeologie. Bij het versterken van panden is het van belang om rekening te houden met archeologie. Het is daarom belangrijk dat deze kennis er op tijd is.

- Een plan van aanpak om te zorgen dat er meer wordt geïnvesteerd in kennisontwikkeling, innovatie, verduurzaming en vakmensen bij het restaureren en versterken van erfgoedpanden.

Van de bijdrage uit Nationaal Programma Groningen (20 miljoen euro) is in 2020 € 165.000,- uitgegeven. Voor de subsidieregelingen die in 2020 zijn opgesteld is 14,5 miljoen euro gereserveerd.

5.4 Overige projecten

Voordat Nationaal Programma Groningen van start ging, hebben de Groningse bestuurders met het kabinet afgesproken dat vier andere projecten een bijdrage krijgen uit de 1,15 miljard euro, dit zijn:

- Batch 1588: hiervoor is 45 miljoen euro beschikbaar gesteld, in combinatie met bijdragen van met name corporaties en het Rijk. Dit wordt gebruikt voor 'een plus' (ongeveer 200 miljoen euro) op de, door de NAM regulier bekostigde, versterking (235 miljoen euro) van een groep van 1588 woningen.
- Vliesgevelwoningen in Opwierde: 25 miljoen euro.
- Versterking van huurwoningen van woningstichting Wierden en Borgen: 4 miljoen euro.
- Ondersteuning van de Bestuurlijke tafels bovengronds: 1,1 miljoen euro.

Tabel 7: Middelen overige projecten

Projectnaam	Toegekend (x 1 miljoen euro)	Uitgegeven in 2020 (x 1 miljoen euro)	Totaal uitgegeven (x 1 miljoen euro)
Batch 1588	45	27,7	45
Vliesgevelwoningen	25	0	0
Wierden en Borgen	4	4	4
Bestuurlijke tafels bovengronds	1,1	N.v.t.	1,1

6. Toukomst

Toukomst is een programma waarin inwoners plannen maken voor de toekomst van Groningen. Voor Toukomst is 100 miljoen euro gereserveerd. Nooit eerder zijn inwoners zo rechtstreeks en massaal betrokken bij een project van deze omvang. Daarmee is Toukomst een uniek voorbeeld van burgerparticipatie in Nederland.

2020 was het jaar van Toukomst. Er ontstonden tienduizenden contacten tussen Groningers, tijdens alle stappen van het programma. Die contacten vonden vaker online plaats dan vooraf gedacht. Gelukkig maakte dat voor de energie weinig uit. We zijn in 2020 enorm verrast door de overweldigende hoeveelheid ideeën, het enthousiasme, de onderlinge verbinding en de wil om mee te denken en samen te bouwen aan de toekomst van Groningen.

De opbrengst van dit eerste jaar Toukomst is verwerkt in deze twee producten:

- Het **Toukomstbeeld**, de visie van inwoners op Groningen in 2040. Het helpt provincie, gemeenten, Rijk en waterschap bij hun beleid en de ontwikkeling van visies.
- De **Toukomstprojecten**, projecten die het verschil maken voor de toekomst van Groningen. Het Toukomstpanel heeft het bestuur geadviseerd welke projecten het beste uitgevoerd kunnen worden.

6.1 Terugblik

Toukomst bestaat uit zes stappen, hieronder lees je wat we samen met West 8 en organisaties in de provincie Groningen gedaan hebben.

Stap 1: Ideeën insturen

januari - maart 2020

Toukomst begon met de oproep aan alle Groningers om ideeën in te sturen voor de toekomst van Groningen. Via Toukomst.nl, een huis-aan-huiskrant en tijdens de Toukomsttour. Uiteindelijk zijn er maar liefst 900 (!) ideeën geplaatst op de website van Toukomst. Ideeën die bijdragen aan beter wonen, leven en werken in onze provincie. Uit alle windstreken over de meest uiteenlopende dingen, bijvoorbeeld een nieuw museum over aardbevingen oprichten of filosofielessen voor elke leerling in Groningen.

Stap 2: Ideeën bundelen tot grote projecten

juni - augustus 2020

Ruim 200 Groningers hebben samen in drie rondes ideeën die elkaar aanvullen en versterken gebundeld tot 59 grote projecten. De eerste twee rondes organiseerden we digitaal vanuit MartiniPlaza Groningen. Verdeeld over 49 thema's gingen Groningers via de webcam het gesprek aan. De derde ronde, in augustus, was op locatie bij Woldwijk in Ten Boer: twee intensieve dagen met enthousiaste initiatiefnemers, opbouwende discussies en een inspirerende sfeer.

Figuur 24: Kaart van Groningen met Toukomstideeën

Stap 3: Projecten beoordelen en maken Toukomstbeeld

22 september - 4 oktober 2020

Elke Groninger, van jong tot oud kon op Toukomst.nl en via Toukomstkrant de projecten beoordelen. We vroegen ze om de projecten één tot vijf sterren te geven en om te beschrijven wat ze wel, of juist niet goed vonden aan de projecten. We ontvingen ruim 30.000 projectbeoordelingen.

“

Ik vond het heel erg hoopgevend om me in al die projecten te verdiepen en een beetje inbreng te hebben.

”

Ondertussen ging West 8 aan de slag met het maken van het Toukomstbeeld. Een visie van inwoners op de toekomst van Groningen in 2040, met als belangrijke basis de ingestuurde ideeën. Maar ook een belangrijke basis voor de komende jaren. Deze opbrengst kunnen overheden gebruiken bij het maken van beleid en visies.

Toukomstbedenker Adriaan Geuze (West 8): “Veel ideeën zaten alleen nog verstopt in de gedachten van mensen, want ze voelden zich niet uitgenodigd om dit verder uit te werken. Bovendien werd er ook niet altijd even goed naar ze geluisterd. Met Toukomst hebben we al die ideeën aangeboord en mensen een podium gegeven, zodat de ideeën voor de toekomst écht van de mensen zelf komen.”

Stap 4: Toukomstpanel kiest

oktober - december 2020

Het Toukomstpanel, met daarin twintig Groningers, werkte in vijftien bijeenkomsten aan het Toukomstadvies voor het bestuur van Nationaal Programma Groningen. Het panel werd geleid door onafhankelijk voorzitter Rob Schuur. Om de 100 miljoen euro op de goede manier te besteden gebruikte het panel bij haar afweging de 900 ideeën, de beoordeling van Groningers, een onderzoek naar de haalbaarheid van de projecten en advies van deskundigen.

Maria Kojick, lid van het Toukomstpanel:
"Het zijn allemaal ideeën met hart en ziel voor de provincie. Dat is mooi om te zien. Ik vond het heel erg hoopgevend om me in al die projecten te verdiepen en een beetje inbreng te hebben in wat wel en wat niet kan; dat is fantastisch."

Stap 5: Presentatie Toukomstbeeld en Toukomstprojecten

januari 2021

Het Toukomstbeeld en het advies van het panel over de uitgekozen Toukomstprojecten zijn gepresenteerd aan Groningers en overhandigd aan het bestuur. In het advies staat welke projecten volgens het panel uitgevoerd moeten worden en hoe de 100 miljoen euro voor Toukomst het beste besteed kan worden.

Stap 6: Projecten uitvoeren en uitwerken

komende jaren

De uitgekozen Toukomstprojecten gaan we samen met Groningers uitwerken en vervolgens uitvoeren. Ook werken we het advies van het Toukomstpanel uit tot een programmaplan, met daarin hoe de projecten bijdragen aan de doelen, ambities en randvoorwaarden van het nationaal programma. Het programmaplan leggen we voor aan Provinciale Staten. Bij het uitvoeren van projecten houden we rekening met alle procedures voor vergunningen, inspraak en dergelijke. Omdat het om grote projecten voor Groningen gaat, gaat de uitvoering daarvan vele jaren duren. Daarmee creëren we iets blijvends voor onze provincie en gaan we vanaf 2021 aan de slag.

Projectleider Johannes Boshuizen van Nationaal Programma Groningen: “Als het mij ligt, laat Toukomst een bijzondere erfenis na. We hopen dat Toukomst als een katalysator werkt voor samenwerking, verbinding en luisteren naar elkaar. Dat dit straks niet ineens voorbij is. Groningers hebben nu ervaren wat het doet als je elkaar opzoekt en met elkaar over je ideeën praat.”

Toukomst in cijfers

- 7 weken op Toukomsttour
- 9 scholen deden mee aan het Toukomstspel
- 900 ingestuurde ideeën
- Ruim 200 deelnemers aan de bundelsessies
- 155 online bijeenkomsten
- 3 bundelrondes met in totaal 30 gespreksleiders
- 59 gebundelde projecten
- 240 aanmeldingen voor het Toukomstpanel
- 20 Groningers in het Toukomstpanel
- Ruim 30.000 projectbeoordelingen door bijna 6.000 Groningers
- 20 Groningers in het Toukomstpanel
- 172.638 websitebezoekers

6.2 Financiën

Voor Toukomst is in totaal 100 miljoen euro gereserveerd. Met het bestuur is afgesproken dat we daarvan 1% (dus 1 miljoen euro exclusief btw) mogen besteden aan werkzaamheden die uiteindelijk leiden tot een programma voor Toukomst en het Toukomstbeeld. Deze kosten zijn gemaakt in de periode oktober 2019 (start voorbereidingen) tot en met het presenteren van het Toukomstbeeld en de Toukomstprojecten op 28 januari 2021. In onderstaande tabellen een overzicht van de kosten.

Door de coronacrisis hebben we extra kosten gemaakt omdat de looptijd van Toukomst is verlengd. Dit gaat om ongeveer € 115.000,-. Deze extra kosten betalen we niet uit het budget voor Toukomst, maar uit de algemene begroting van het programmabureau.

Tabel 8: Uitgaven Toukomst

Fase/onderdeel	Bedrag (x duizend euro)
Vorbereidingsfase	
Ophalen ideeën en Toukomsttour	164
Bundelfase en uitwerken projecten	166
Publieksbeoordeling, panelbijeenkomsten en voorbereiding advies Toukomstpanel	255
Algemene kosten: team Toukomst, West 8, communicatie, website, ect.	449
Totaal:	1.115
Dekking overschrijding Toukomst vanuit het programmabureau	-115
Totale uitgaven Toukomst die ten laste komen van Toukomstbudget	1.000

Tabel 9: Uitgaven Toukomst uitgesplitst over de jaren 2019 - 2021

Uitsplitsing over de jaren 2019 - 2021	Bedrag (x duizend euro)
2019	205
2020	784
2021 (voorlopige uitgaven)	126
Totaal	1.115

7.

Bestuur

Het bestuur van Nationaal Programma Groningen bestaat uit bestuurders van het Rijk, provincie Groningen, gemeenten in het aardbevingsgebied en diverse organisaties die specifieke thema's of sectoren vertegenwoordigen.

7.1 Samenstelling

De samenstelling van het bestuur is weergegeven in tabel 10. Programmadirecteur Siem Jansen is adviseur van het bestuur. Het bestuur heeft een aantal leden gemachtigd om deel te nemen aan het dagelijks bestuur. In 2020 hebben het algemeen bestuur en dagelijks bestuur beide vijf keer vergaderd.

Tabel 10: Samenstelling bestuur Nationaal Programma Groningen op 31 december 2020

Leden bestuur	Rol	Leden dagelijks bestuur ⁸
René Paas	Onafhankelijk voorzitter / Rijksheer	X
Nienke Homan	Gedeputeerde provincie Groningen	X
Mirjam Wulfse	Gedeputeerde provincie Groningen	
Adriaan Hoogendoorn	Burgemeester gemeente Midden-Groningen	X
Cora-Yfke Sikkema	Burgemeester gemeente Oldambt	
Koos Wiersma	Burgemeester gemeente Appingedam	
Hans Engels	Burgemeester gemeente Loppersum	
Gerard Beukema	Burgemeester gemeente Delfzijl	
Kristel Rutgers	Wethouder gemeente Het Hogeland	
Koen Schuiling	Burgemeester gemeente Groningen	X
Eric Wiebes	Minister van Economische Zaken en Klimaat	
Kajsa Ollongren	Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	X
Susan Top	Groninger Gasberaad	
Marijke Folkers	Vertegenwoordiger vanuit de landbouw	
Anneloes Oldenburger	Vertegenwoordiger vanuit het bedrijfsleven	X
Jouke de Vries	Vertegenwoordiger vanuit de kennisinstellingen	X
Linda Steg	Vertegenwoordiger namens het thema energie	

Een aantal functies in het bestuur is op 31 december 2020 niet ingevuld. In 2021 benoemt het algemeen bestuur een vertegenwoordiger namens het thema chemie, een vertegenwoordiger vanuit de woningbouwcorporaties en een vertegenwoordiger namens de zorginstellingen. De vertegenwoordiger vanuit de woningbouwcorporaties neemt ook deel aan het dagelijks bestuur.

7.2 Werkzaamheden

In 2020 heeft het bestuur middelen voor projecten toegekend en ingestemd met provinciale, lokale en speciale programma's. In maart heeft het bestuur een onafhankelijke beoordelingscommissie benoemd. Sindsdien besluit het bestuur over programma's en projecten nadat deze commissie hierover advies heeft uitgebracht. Meer informatie over de samenstelling en werkwijze van de onafhankelijke beoordelingscommissie staat in hoofdstuk 8.

Verder heeft het bestuur diverse besluiten genomen die bijdragen aan een efficiënte werkwijze. Zo heeft het dagelijks bestuur mandaat gekregen om te besluiten over

verschillende onderwerpen en is het mandaat van de programmadirecteur uitgebreid. Met als gevolg dat het algemeen bestuur met ingang van 2021 minder vaak vergadert.

Het bestuur is regelmatig bijgepraat over alle ontwikkelingen rondom het programma Toukomst. Daarnaast heeft het bestuur stappen gezet om te komen tot een samenhangende aanpak binnen Nationaal Programma Groningen. Om zoveel mogelijk impact te bereiken met het nationaal programma zijn er hoofdlijnen geformuleerd die het vertrekpunt kunnen vormen voor de lokale en provinciale programma's.

Programma's en projecten laten de kracht van Groningers zien.

- Kristel Rutgers - wethouder gemeente Het Hogeland en bestuurslid Nationaal Programma Groningen

“Als wethouder in gemeente Het Hogeland zie ik het leed dat ontstaan is door de gaswinningsproblematiek. En dat moet natuurlijk allemaal hersteld en gecompenseerd worden. Maar ik zie ook zoveel moois om me heen. Ik ben een positief ingesteld mens en vind het fijn om naast alle ellende kansen te zien. Het doel van Nationaal Programma Groningen is een brede welvaart voor alle Groningers. Daar ben ik als bestuurslid graag bij betrokken. We werken met elkaar aan een mooie toekomst voor onze provincie. Dat vervangt zeker niet de aardbevingsschade, maar legt wel de focus op mooie kansen.

In 2020 hebben we de meeste lokale programma's van de gemeenten in het aardbevingsgebied goedgekeurd, waarin zij samen met inwoners de belangrijkste thema's hebben uitgewerkt. Het goed neerzetten van de basis was een zoektocht, maar dat is gelukt. Nu staan we op het startpunt van de verdere uitwerking en uitvoering van initiatieven.

Lange termijn

Het is menselijk om snel resultaten te willen zien. Maar het is belangrijk dat we ons realiseren dat we echt goed kijken naar projecten die bijdragen aan de doelstellingen. Als we projecten willen met een grote impact, heeft dat tijd nodig. En we moeten daarbij vooral naar de langere termijn kijken. Het ontwikkelen en concretiseren van initiatieven waar veel partijen bij betrokken zijn, neemt soms best veel tijd in beslag. Dat geduld

moeten we met elkaar opbrengen. Nationaal Programma Groningen is nieuw. Voor iedereen. De kaders hebben we geschetst, maar hoe we die brede welvaart gaan bereiken, ontdekken we gaandeweg. Niks ligt in beton gegoten.

Het beste uit jezelf halen

In alle programma's en projecten heb ik in het afgelopen jaar de kracht van inwoners zien. Dat is mooi om te zien. Met elkaar bedenken Groningers de mooiste ideeën voor onze provincie. Daar mogen we trots op zijn. We staan bekend om onze nuchterheid en bescheidenheid. Maar diep van binnen zijn we trots op onze provincie. We moeten het soms alleen wat meer prikkelen vóór het tot uiting komt. Het is mijn persoonlijke missie om mensen te helpen het beste uit zichzelf te halen. Door Nationaal Programma Groningen zie ik hier al zoveel mooie voorbeelden van! Fijn om daar een bijdrage aan te mogen leveren.”

8.

Programmabureau

In dit laatste hoofdstuk lees je meer over de werkzaamheden en de medewerkers van het programmabureau, dat zorgt voor een goede uitvoering van het programma. Ook vertelt één van onze medewerkers over haar werk bij Nationaal Programma Groningen.

8.1 Team

Nationaal Programma Groningen is geen eigenstandige organisatie of rechtspersoon. Het programmabureau is beheersmatig ondergebracht bij de provincie Groningen en bestaat uit 12 enthousiaste medewerkers met een groot hart voor Groningen. Ook zetten twee projectversnellers zich één tot twee dagen per week in voor het programmabureau. Zij helpen ideeën van bedrijven in de provincie verder te ontwikkelen tot concrete projecten. Het programmabureau zorgt voor de uitvoering van het programma als geheel. Daarbij hoort het aanjagen van initiatieven, advisering en ondersteuning van betrokken partijen, creëren van samenhang, organiseren van de beoordeling van plannen en monitoring en evaluatie. Ook is het programmabureau hét aanspreekpunt waar inwoners, bedrijven, organisaties en andere belanghebbenden terecht kunnen met hun ideeën, vragen en suggesties.

8.2 Commissies

Er zijn drie commissies die het programmabureau ondersteunen: de beoordelingscommissie, het Omgevingskwaliteitsteam en de Deskundigenpool. Zij beoordelen of adviseren over programma's en projecten.

8.2.1 Beoordelingscommissie

In het voorjaar van 2020 heeft het bestuur van Nationaal Programma Groningen een onafhankelijke beoordelingscommissie ingesteld. De commissie kijkt of programma's en projecten aan het programmakader door te beoordelen of ze bijdragen aan de ambities en de voorwaarden van het nationaal programma. Op basis daarvan brengen de leden een advies uit aan het bestuur. Daarnaast adviseert zij over andere onderwerpen zoals de samenhang tussen programma's en projecten en doet aanbevelingen over hoe een indiener de kwaliteit kan verhogen. Dit doen ze onafhankelijk, ze maken geen onderdeel uit van de organisaties die betrokken zijn bij Nationaal Programma Groningen. De zes leden van de beoordelingscommissie zijn deskundig op verschillende terreinen, kritisch en hebben brede interesses.

De beoordelingscommissie bestaat uit:

- Jan Pelle (voorzitter, projectplannen en businesscases)
- Marlous van der Veen (duurzaamheid en natuur)
- Jan Paul van Soest (duurzaamheid en natuur)
- Marjan Oudeman (projectplannen en businesscases)
- Bas ter Weel (economie en arbeidsmarkt)
- Bettina Bock (leefbaarheid, participatie)

In 2020 is de beoordelingscommissie vijf keer bij elkaar geweest voor een beoordelingsmoment en twee keer voor een herbeoordeling.

8.2.2 Omgevingskwaliteitsteam

Sinds januari 2020 adviseert het omgevingskwaliteitsteam (OKT) het bestuur in een vroeg stadium (bij het formuleren van projecten) over de ruimtelijke inpassing van programma's en projecten in de omgeving. Het advies van het omgevingskwaliteitsteam is gericht op een kwaliteitsverbetering van de impact van de plannen op de fysieke leefomgeving. Het omgevingskwaliteitsteam bestaat uit vier experts met deskundigheid op het gebied van ruimtelijke kwaliteit. Voor indieners is het inwinnen van advies van het omgevingskwaliteitsteam geen vereiste, maar wel een aanbeveling.

Het OKT bestaat uit:

- Stadsbouwmeester gemeente Groningen
- Adviseur Fysieke Leefomgeving College van Rijksadviseurs
- Directeur Libau
- Provinciaal bouwheerschap

In 2020 is het Omgevingskwaliteitsteam zeven keer bij elkaar geweest.

8.3 Financiën programmabureau

In tabel 11 zijn de kosten van het programmabureau in 2020 toegelicht. Voor 2020 waren de totale kosten begroot op 3,3 miljoen euro.

Tabel 11: Uitgaven programmabureau (afgerond op duizenden euro's)

Categorie	Onderwerp	Bedrag (x duizend euro)
Programmabureau	Personeel	1.154
Programmabureau	Overhead-toeslag provincie (juridisch, inkoop, huisvesting, ICT, etc.)	582
Programmabureau	Overige organisatiekosten programmabureau (bijeenkomsten, vacatiegelden bestuur, teamdagen, opleiding, etc.)	44
Programmabureau	Communicatie	50
Werkbudget	Incidentele ondersteuning voor gemeenten/provincie en andere initiatiefnemers bij het uitwerken van programma's en projecten.	173
Werkbudget	Onafhankelijke beoordelingscommissie en ruimtelijk kwaliteitsteam.	136
Werkbudget	Beoordeling en proceskosten Impulsoket en Loket Leefbaarheid.	301
Werkbudget	Monitoring en evaluatie (inclusief imago-onderzoek)	207
Toukomst	Overschrijding budget Toukomst door corona, gedekt uit het algemene budget van het programmabureau.	115
Totaal		2.762

Toukomst is een project waar ik blij van word.

- Desirée Blaauw, assistent programmamanager
Nationaal Programma Groningen

“Ik leerde Toukomst kennen tijdens mijn traineeship bij het MOW, Museum Westerwolde, en bleef het project met grote belangstelling volgen tijdens mijn afstudeeropdracht voor de gemeente Westerwolde, waar ik adviseerde over het museumbeleid. Toukomst is een project waar ik blij van word, omdat cultuur en beleid hier samenkomt en het écht een project is met lef en pit. De rechtstreekse lijn van idee, naar geld, naar uitvoering vind ik geweldig.

Goede timing

Toen het cijfer op mijn eindschrijving binnen was, besloot ik een open sollicitatie te sturen. En dat bleek een goede timing. Ik kon op gesprek komen en diezelfde week beginnen! Het waren de weken van de bundelbijeenvakken, waar honderden mensen samen aan de slag gingen om hun ideeën te bundelen tot grote projecten. Een ontzettend drukke en hectische tijd, waar ze extra handen bij konden gebruiken. Ik was die dag een soort vliegende kiep: ik bemande de helpdesk, beheerde het forum en creëerde overzicht in alle projecten en updates. Een heerlijke start!

Een eer

Daarna gingen we aan de slag met de Toukomstkrant die iedereen in de bus kreeg en was ik betrokken als ondersteuner van het panel. In mijn werk ben ik een echte regelaar en samen met het team heb ik onder andere wekelijks de uitkomsten van de overleggen met het panel verwerkt, dit groeide uiteindelijk uit tot het advies dat ze in januari hebben gepresenteerd. Het was echt een eer om met

dit panel te werken en van dichtbij te zien hoe al die verschillende mensen met andere achtergronden en meningen toch samen tot een goed en gedegen advies kwamen.

Aandacht

Ik ben geboren in Winschoten en op mijn zestiende naar Westerwolde verhuisd. Daar kochten mijn ouders een boerderij. Tot die tijd had ik weinig interesse in de omgeving, maar dat veranderde in Westerwolde. Ik kreeg oog voor de schoonheid van de omgeving en later - tijdens mijn studie Bedrijfskunde en stages - kreeg ik meer aandacht voor de rijke historie, de cultuur en het landschap. Ik houd enorm van de rust en ruimte hier. Mijn betrokkenheid groeide en ik kreeg steeds meer de overtuiging dat we moeten investeren om al die bijzondere eigenschappen te behouden. Sinds kort woon ik in Bad Nieuweschanen waar ik fijn kan thuiswerken maar ook heerlijk tot rust kom.

Hart voor de zaak

Werken bij Nationaal Programma Groningen geeft me enorm veel energie en voldoening. We werken in een hoog tempo en schakelen lekker snel met elkaar. We doen het echt samen, voor de toekomst van onze provincie. Het is erg inspirerend om zo met elkaar, allemaal met hart voor de zaak, een verschil te kunnen maken voor Groningen. Ik ben zo enthousiast over Toukomst en wat we met elkaar bereiken, dat ik hoop dat dit de start is van een nieuwe beweging in Nederland om mensen te betrekken. Toukomst brengt zoveel mensen op de been om mee te denken over de toekomst. Dat is echt bijzonder.”

Bijlage

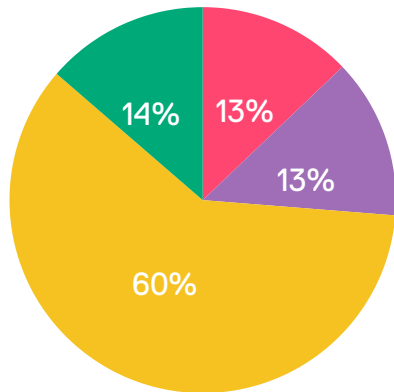
Overzicht van goedgekeurde projecten

- Per gemeente en provincie in 2020

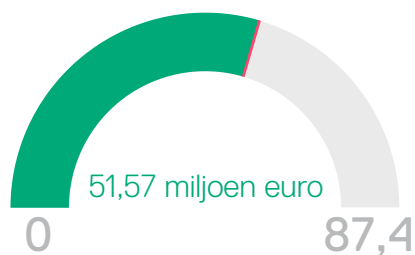
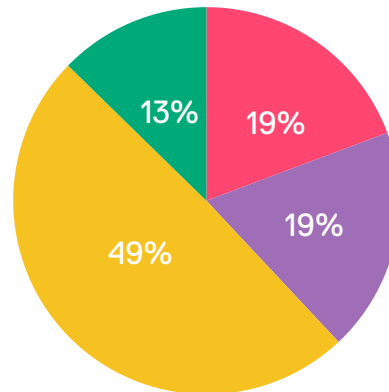
Gemeente Eemsdelta

Bijdrage aan de ambities per project

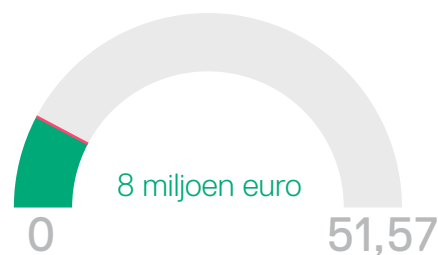

● Economie ● Werken en leren ● Leefbaarheid ● Natuur en klimaat

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

Het toegekende bedrag aan projecten in relatie tot gereserveerde middelen

Uitgegeven middelen in miljoenen euro's

Tabel 12: Ingediende projecten van gemeente Eemsdelta in 2020

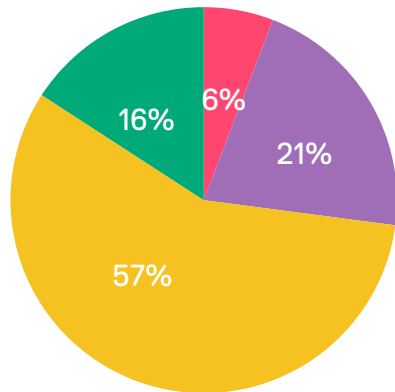
Projectnaam	Fase project	Bedrag (in euro's)	Economie	Werken en leren	Leefbaarheid	Natuur en klimaat
Bijdrage Dorpshuizen	Laatste deel van de uitvoeringsfase	275.000	+	+	+++	+
Gebiedsontwikkeling Delfzijl Centrum Zuidoost – Fase 2: Wonen met een plus	Vorbereidende fase	3.393.500	++	+	+++	+
Sociaal plan Delfzijl Noord	Begin van de uitvoeringsfase	550.000	+	+++	++	+
Proceskosten gemeente Eemsdelta	Midden van de uitvoeringsfase	769.000				

Totaal

4.987.500

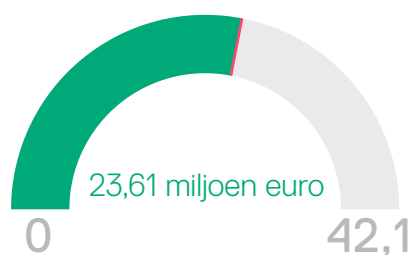
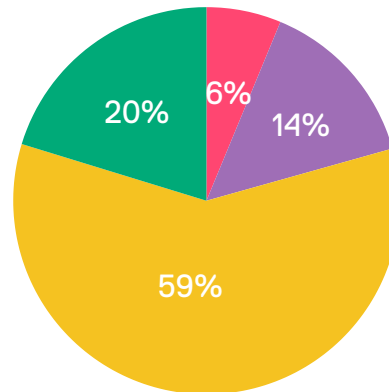
Gemeente Groningen

Bijdrage aan de ambities per project

● Economie ● Werken en leren ● Leefbaarheid ● Natuur en klimaat

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

Het toegekende bedrag aan projecten in relatie tot gereserveerde middelen

Uitgegeven middelen in miljoenen euro's

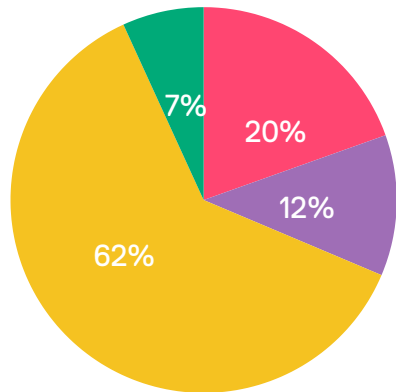
Tabel 13: Ingediende projecten van gemeente Groningen in 2020

Projectnaam	Fase project	Bedrag (in euro's)	Economie	Werken en leren	Leefbaarheid	Natuur en klimaat
De Buddy Academie	Begin van de uitvoeringsfase	1.010.000	+	+++	+	
Kansrijke start	Begin van de uitvoeringsfase	1.210.000		+++	++	+
Wijkbudget	Vorbereidende fase	175.000	+	+	+++	+
Wijkondersteuner	Vorbereidende fase	350.000		+	+++	
Zonthermie	Vorbereidende fase	2.000.000	+	+	+	+++
Proceskosten gemeente Groningen	Midden van de uitvoeringsfase	405.000				
Totaal		5.150.000				

+ = 1 - 30 punten: een bijdrage / ++ = 30-50 punten: een aanzienlijke bijdrage / +++ = 50+ punten: hoofdbijdrage

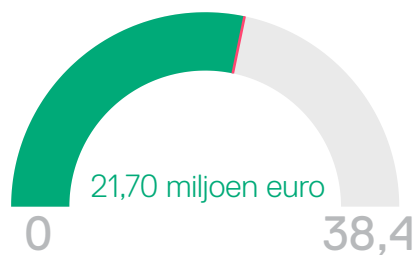
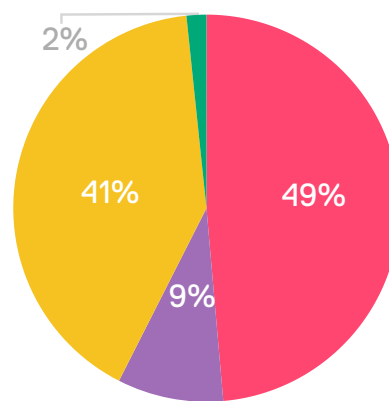
Gemeente Het Hogeland

Bijdrage aan de ambities per project

● Economie ● Werken en leren ● Leefbaarheid ● Natuur en klimaat

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

Het toegekende bedrag aan projecten in relatie tot gereserveerde middelen

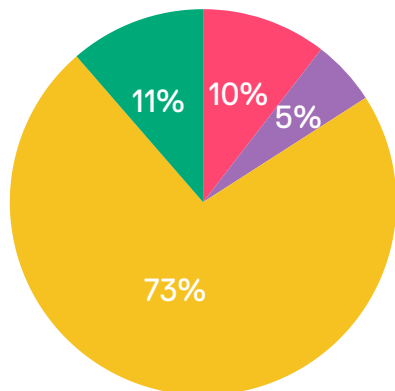
Uitgegeven middelen in miljoenen euro's

Tabel 14: Ingediende projecten van gemeente Het Hogeland in 2020

Projectnaam	Fase project	Bedrag (in euro's)	Economie	Werken en leren	Leefbaarheid	Natuur en klimaat
Vakland Het Hogeland	Vorbereidende fase	2.618.400	+	+++	+	+
Waterwerken Zoutkamp (deel Hogeland)	Vorbereidende fase	1.765.500	++		++	+
Totaal		4.383.900				

Gemeente Midden-Groningen

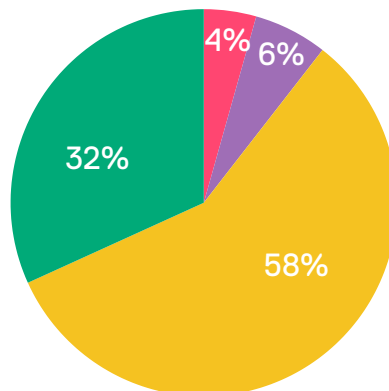
Bijdrage aan de ambities per project

● Economie

● Werken en leren

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

● Leefbaarheid

● Natuur en klimaat

Het toegekende bedrag aan projecten in relatie tot gereserveerde middelen

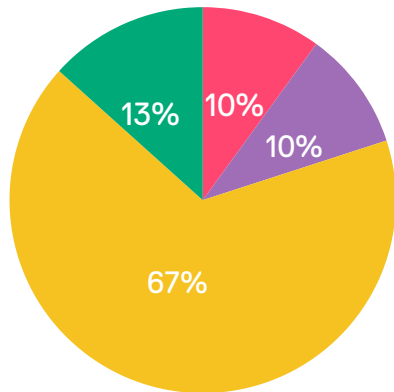

Uitgegeven middelen in miljoenen euro's

Nationaal Programma Groningen heeft in 2020 geen nieuwe projecten van Midden-Groningen goedgekeurd.

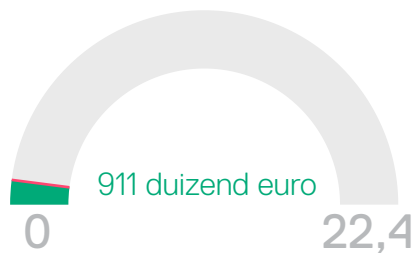
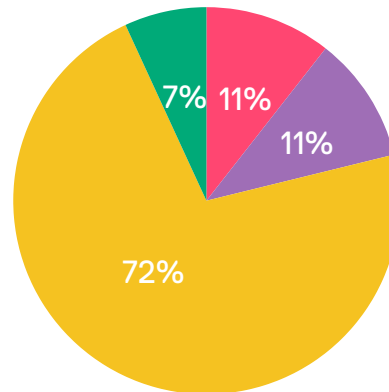
Gemeente Oldambt

Bijdrage aan de ambities per project

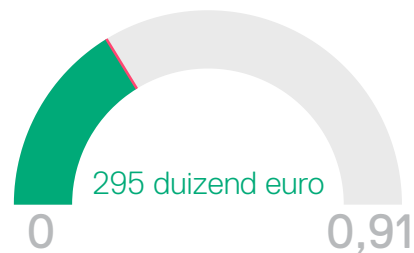

● Economie ● Werken en leren ● Leefbaarheid ● Natuur en klimaat

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

Het toegekende bedrag aan projecten in relatie tot gereserveerde middelen

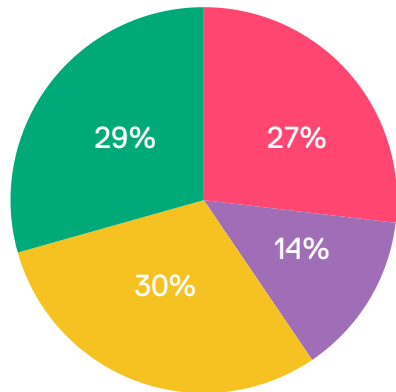
Uitgegeven middelen in miljoenen euro's

Tabel 15: Ingediende projecten van gemeente Oldambt in 2020

Projectnaam	Fase project	Bedrag (in euro's)	Economie	Werken en leren	Leefbaarheid	Natuur en klimaat
Proceskosten gemeente Oldambt	Vorbereidende fase	232.600				
Totaal		232.600				

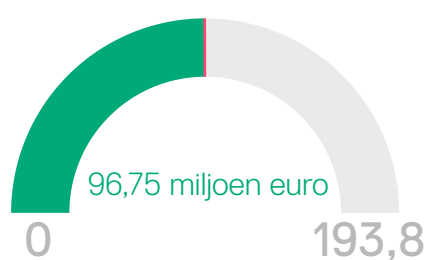
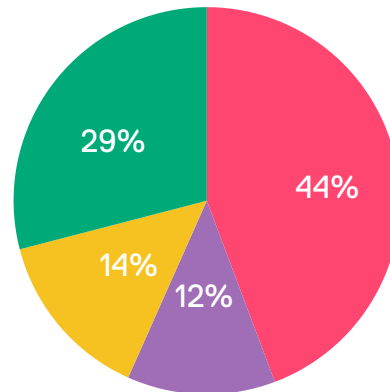
Provincie Groningen

Bijdrage aan de ambities per project

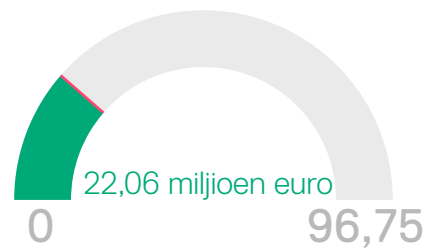

● Economie ● Werken en leren ● Leefbaarheid ● Natuur en klimaat

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

Het toegekende bedrag aan projecten in relatie tot gereserveerde middelen

Uitgegeven middelen in miljoenen euro's

Tabel 15: Ingediende projecten van gemeente Het Hogeland in 2020

Projectnaam	Fase project	Toegekend (in euro's)	Economie	Werken en leren	Leefbaarheid	Natuur en klimaat
5Groningen	Vorbereidende fase	1.240.000	+++	+	+	+
Fascinating	Vorbereidende fase	10.050.000	++	+	+	++
Innovatieve fabriek Avantium	Vorbereidende fase	7.500.000	+++	+	+	+
Financieringsregeling warmtetransitie projecten Groningen (WTPG-regeling)	Vorbereidende fase	4.000.000	+	+	+	+++
HEAVENN	Vorbereidende fase	6.276.694,25	++	+		++
Investeringsregeling Toekomstbestendige Industrie	Midden van de uitvoeringsfase	20.500.000	+++	+		++
Warmtetransitiecentrum Groningen (WTCG) – Aanvraag 2	Vorbereidende fase	805.000	+	+	+	+++
Waterstof(-batterij)treinen	Vorbereidende fase	805.000	+	+	+	++
Waterwerken Zoutkamp (deel Provincie Groningen)	Vorbereidende fase	7.000.000	++		++	+

Totaal **59.137.194,25**

+ = 1 - 30 punten: een bijdrage / ++ = 30-50 punten: een aanzienlijke bijdrage / +++ = 50+ punten: hoofdbijdrage

Colofon

Fotografie

Marieke Kijk in de Vegte

Kees van de Veen

René Lambrechts

Harry Cock

Peter-Jack Hiddema

Stella Dekker

Archief gemeente Het Hogeland

Archief provincie Groningen

Teksten

Interviews

Ester Mijnheer

Ellen de Ruiter

Overige teksten

Medewerkers programmabureau

Ontwerp

Dizain

Opmaak

Medewerkers programmabureau

Dit jaarverslag is opgesteld door:

Het programmabureau en op 28 mei

2021 vastgesteld door het algemeen bestuur

van Nationaal Programma Groningen met

daarin vertegenwoordigers van het Rijk,

provincie, gemeenten in het aardbevingsgebied

en maatschappelijke organisaties.

Nationaal Programma Groningen werkt aan een goede toekomst voor elke Groninger. We brengen mensen en ideeën samen en bundelen de krachten van inwoners, organisaties, bedrijven en overheden. Samen voeren we plannen uit die Groningen écht vooruithelpen. Belangrijke onderwerpen zijn het versterken van de leefomgeving, de economie, opleidingen, banen en de natuur en het klimaat.